

HÍRADÓ

XVI. ÉVFOLYAM, 22. SZÁM

ÁRA: 1,50 FORINT

1972. MÁJUS 27.

Közlemény Grecsko egyiptomi látogatásáról

Kairóban közleményt adtak ki Andrej Grecsko marsall, szovjet honvédelmi miniszter egyiptomi látogatásáról.

A közlemény rámutat: tekintettel arra, hogy Izrael provokációs, expanzionista politikája következtében veszedelmes helyzet alakult ki a Közel-Keleten, a felek gyakorlati lépéseket egyeztettek össze annak érdekében, hogy megvalósítsák a Szadat elnök legutóbbi moszkvai látogatásakor elért megállapodást az egyiptomi katonai potenciál további növeléséről.

A látogatás alatt Grecsko marsall megbeszéléseket folytatott Szadat elnökkel, Szadek hadügyminiszterrel, valamint más egyiptomi politikusokkal. A felek véleményeket cseréltek a két ország katonai együttműködésének megszilárdításáról és további fejlesztéséről. Megelégedéssel szögezték le, hogy a szovjet és az arab fegyveres erők katonai együttműködése eredményesen fejlődik, teljes egészében megfelel a két ország közötti barátsági és együttműködési szerződésnek.

Az Iraki KP a kormányban való részvételéről

Az Iraki Kommunista Párt Központi Bizottsága nyilatkozatot adott ki azzal kapcsolatban, hogy a párt két miniszteri tárcát vállal a kormányban.

A nyilatkozat szerint az Iraki Kommunista Párt a Baath-párt több pozitív lépését tekintetbe véve mutatkozott hajlandónak arra, hogy elfogadja az erre vonatkozó javaslatot.

A kormányban való részvétel célja, mint a nyilatkozat hangsúlyozza, hogy a kommunista párt ezen az úton védelmezze a dolgozók érdekeit, részt vegyen a már elfogadott haladó törvények és kivívott társadalmi eredmények végrehajtásáért és megszilárdításáért folytatott küzdelemben.

A Baath-párthoz, a Kurd Demokrata Párthoz és más nemzeti erőkhöz hasonlóan, az Iraki KP kötelességének tartja, hogy aktivizálja a harcot az imperializmus és a reakció ellen. Ez pedig csakis a nemzeti rendszer megszilárdításával és fejlesztésével érhető el.

Gáspár Sándor hazaérkezett az NSZK-ból

A SZOT és a DGB közös közleménye

A Gáspár Sándor vezette magyar szakszervezeti küldöttség hazaérkezett Budapestre.

A magyar szakszervezeti delegáció a Német Szövetségi Köztársaságban tett látogatásának befejeztével közös közleményt adtak ki a SZOT és a DGB nyugatnémet szakszervezeti szövetség vezetőinek tárgyalásairól.

A közlemény szerint a küldöttség helyzetéről és a szakszervezeti munkáról a Magyar Népköztársaságban, illetve a Német Szövetségi Köztársaságban. Véleményt cseréltek a nemzetközi szakszervezeti mozgalom időszerű kérdéseiről. Megállapodtak a Magyarországon és a Német Szövetségi Köztársaság szakszervezetei közötti kapcsolatok további

A bonni parlament második kamarája, a szövetségi tanács úgy döntött, hogy nem emel kifogást a moszkvai és a varsói szerződés ellen. Ez azt jelenti, hogy a Bundestagnak nincs szükség abszolút többségre a szerződések jóváhagyására. A második kamarában ugyanolyan körülmények közepette döntöttek, mint a Bundestagban: a CDU-CSU tartózkodott a szavazástól. Az adott esetben ez azt jelentette, hogy az NSZK öt CDU- illetve CSU-vezetés alatt álló tartományának megbízottai tartózkodtak. A szövetségi tanács döntése után a köztársasági elnök hivatala azonnal bejelentette, hogy Heinemann elnök aláírja a ratifikációs okmányokat és ezzel nyugatnémet részről az eljárás befejeződik.

Ugyancsak a szövetségi tanács ülése után Scheel külügyminiszter fogadta előbb Falin szovjet nagykövetet, majd a három nyugati hatalom bonni diplomáciai képviselőit és átnyújtotta nekik a parlament úgynevezett külpolitikai határozatát. Ezzel összefüggésben említésre méltó, hogy a kormány e határozathoz kommentárt fűzött, s ebből kiderül, hogy a parlament véleménynyilvánítása semmit sem változtat a két szerződésnek azon a lényeges pontján, amelyek a fennálló európai határok elismert sérthetlenségére vonatkoznak.

A hosszú és a jobboldallal vívott, késhegyig menő küzdelemben elért ratifikálás — a jelek szerint — a legkevésbé sem jelenti a politikai helyzet konszolidálódását a szövetségi köztársaságban. Ennek az az oka, hogy a jobboldal külpolitikai veresége után most belpolitikai téren próbálja térdre kényszeríteni a kormányt. Működése a nyílt obstrukció. Minthogy a különböző jobboldali beállítottságú képviselők politikai disszidálása következtében a koalíciónak nincs többsége a parlamentben, a CDU-CSU a törvényhozási munka megbénításával akarja cselekvőképétlenségre kárhözjuttatni a kormányt.

Előzetes elhatározásának megfelelően Brandt kancellár Scheel külügyminiszterrel egyetértésben egy nyilatkozatot tett közzé, amelyben még

fejlesztésében, az együttműködés lehetőségeiben és módjaiban. Megállapodtak abban, hogy fokozzák a SZOT és a DGB, valamint a különböző szakszervezetek küldöttségcseréjét. 1972-re tervezték a szakszervezeti újságírók, valamint a bérek alakulásával és az oktatással foglalkozó közös munkacsoportok küldöttségcseréjét. Ezenkívül megvalósul a szakszervezeti iskolák előadóinak cseréje is. A megbeszélések nyílt és baráti légkörben zajlottak le. NSZK-beli tartózkodása idején a magyar szakszervezeti küldöttség politikai megbeszéléseket tartott Willy Brandt szövetségi kancellárral és Walter Arendt szövetségi munkaügyi miniszterrel.

A bonni parlament másik kamarája is ratifikálta a szovjet-NSZK és a lengyel-NSZK szerződéseket

Heinemann elnök írja alá a ratifikációs okmányokat
Brandt választásokat javasolt őszre — Barzel ezt elutasította

egyszer méltatja a szerződések rendkívüli jelentőségét az ország és az európai biztonság szempontjából, egyben emlékezteti az ellenzéket arra, hogy néhány nappal ezelőtt együttműködési készségét nyilvánította a halaszthatatlan ügyek intézésében. Brandt és Scheel megállapítja, hogy az ellenzék ezt az ígéretét nem akarja betartani, hanem éppen ellenkezőleg, a parlamenti obstrukció fegyveréhez nyúl és ezzel károkat okoz az egész országnak, a társadalomnak.

A nyilatkozat rámutat, hogy az ellenzék nem képes kormányalakításra, és a kialakult helyzetből a normális kivezető út új választások megtartása ez év őszén. Ennek azonban előfeltétele, hogy a CDU-CSU hajlandó legyen egy ilyen politikai menetrend elfogadására.

A kormány álláspontjának megértéséhez tudni kell, hogy az alkotmány az NSZK-ban rendkívül bonyolult feltételekhez köti a kormány új választások kiírását és érthető, hogy az alkotmány készítői 1949-ben nem gondoltak egy olyan politikai paktumra, mint amilyen most kialakult. Az ellenzék közreműködése nélkül csak úgy lehetne új választásokat kiírni, ha Brandt ellen a saját pártja bizalmatlanságát nyilvánítaná, viszont a CDU-nak továbbra sem sikerülne kormánytöbbséget összetoboroznia. Érthető, hogy

a kormány nem megy bele ilyen haszárjátékba.

Barzel azonnal reagált Brandt és Scheel nyilatkozatára. Sajtóértekezletet tartott, s ezen elutasította a koalíció ajánlatát. Ehelyett azt követelte, hogy Brandt mondjon le. A jobboldali vezér úgy tett, mintha nem is ő és pártja szenvedett volna vereséget a külpolitikai küzdelemben. Kizárólag belpolitikai és pénzügyi politikai feltételeket sorolt fel, amelyek teljesítése esetén — úgymond — esetleg más helyzet alakulhatna ki. Barzel egész mondanivalóját már úgy adta elő, mintha választási kampányt nyitott volna. Rögtön előkerültek a kommunistaellenes jelszavak és természetesen a demagógia pénzügyi válságról és belbiztonság válságról és hasonló, a kispolgári tömegek címére szánt, az ördögöt is falra festő kijelentések.

Az NSZK tehát újabb politikai erőpróba előtt áll, amelynek a kormánykoalíció csak akkor győzhet, ha egyetlen percre sem engedi ki a kezéből a kezdeményezést. Sajnos Brandt és Scheel erőfeszítéseit súlyosan megterhelik anarchista csoportok különböző akciói. A jobboldal uszítókampanyának tüzeire öntenek olajt ezek a felelőtlen elemek, különösen azóta, hogy néhány napja az ország különböző nagyvárosaiban bombamerényleteket követnek el.

A Szovjetunió és Egyiptom barátsága szilárd

Anvar Szadat egyiptomi elnök a parlamentben beszédet mondott. Az 1971 májusában bejelentett államellenes összeesküvés évfordulóján elhangzott és rádió is közvetített beszédében Szadat hangsúlyozta, hogy ezután Egyiptom minden akcióját az Izraellel várható összecsapás feltételei szabják meg. — Senki sem számíthat azonban arra — figyelmeztetett Szadat —, hogy bármilyen körülmények között elhamarkodott döntésre kényszeríthet bennünket, mielőtt figyelembe vennénk az összes eshetőséget, s tanácskoznánk szakértőinkkel. A továbbiakban rámutatott: Egyiptomnak a jelenlegi helyzetben figyelembe kell vennie, hogy nem érdeke előidézni a világ két nagyhatalmának közvetlen konfrontációját a közel-keleti térségben, s tudomásul kell vennie, hogy a harcot saját erőből kell megvívnia. Egyiptom erről az álláspontjáról több alkalommal is tájékoztatta a Szovjetuniót.

Az egyiptomi-szovjet barátságról szólva, Szadat ismételt hangsúlyozta, hogy ez a kapcsolat a kölcsönös ösztönzés és egyenjogúság alapján áll, s messzemenően különbözik attól a viszonytól, amely Izraelt az Egyesült Államokhoz fűzi, mint annak ügynökét.

Elmondta, Egyiptomban nemcsak ma is gyanakvó szemmel nézik a Szovjetunióval való barátságot, s arra számítanak, hogy sikerül megrontani ezeket a kapcsolatokat. A Szovjetunió és Egyiptom barátsága azonban szilárd, ellenáll a zavarosban halászók szándékainak — hangoztatta az elnök.

Izrael, amely az amerikai érdekek előretolt bástyája a Közel-Keleten — fejtegette ezután Szadat — az arab országok közötti nézeteltérésekre, az arab egység megbontására épít politikáját. Ha az arab népek eredményt akarnak elérni Izrael elleni küzdelemben, meg kell teremteniük nemzeti egységüket, az országaik közötti megértést, s ebben a folyamatban bizton számíthatnak barátaikra, élükön a Szovjetunióval.

Az Egyesült Államok hazug és hitszegő politikája miatt Egyiptom az elmúlt év végén megszakította kapcsolatait Amerikával — folytatta az egyiptomi elnök. — Véleményem szerint — mondotta — az amerikaiak álnok manőverezéseinek egyetlen célja, hogy intenzív pszichológiai kampánnyal megingassák az arab népek önbizalmát. Ez a kampány idézte elő, hogy egyes arab körökben eluralkodott a defetista hangulat, s ennek szüleménye Husszein jordániai király sokat vitatott javaslati is.

Beszéde további részében az elnök beszámolt legutóbbi észak-afrikai körútról, s igen sikeresnek minősítette azt. Az út eredményeképpen világhossá vált, hogy Bumedien algériai és Burgiba tunéziai elnök egyaránt saját ügyének tekintik a közel-keleti problémát, s kész minden támogatást megadni a válság felszámolásához.

A moszkvai televízió a Nixon-látogatásról

Richard Nixon moszkvai látogatásával foglalkozott a moszkvai televízió kommentátora.

A szovjet vezetők és Nixon áttekinthet mindazokat az alapkérdéseket, amelyek a két ország kapcsolatának javításával és az egyetemes béke távlatainak megerősítésével összefüggnek — jelentette ki Viktor Sragin hírmagyarázó.

A világesemények gyors egymásutánban követik egymást, de a nemzetközi életben végbemenő éles fordulatok ellenére hazánk változatlanul tartja magát a békés együttélés lenini elveivel, a nemzetközi konfliktusok tárgyalásánál való megoldásához — hangoztatta a televíziós kommentár.

A kommentár a továbbiakban arról beszélt, hogy a Szovjetunió békés együttélési politikája megfelel az új társadalom építése által támasztott követelményeknek is, éppen ezért támogatást élvez az egész szovjet nép részéről.

A tárgyalások rendezés

célutatos szocialista politikájának példaként említette Sragin a Vietnami Demokratikus Köztársaságot, amely a vietnami nép felszabadító erőinek győzelmei közepette is a békés tárgyalásokért száll síkra.

Természetesen — emlékeztetett a kommentátor — vannak olyan erők is, amelyek konjunkturális megfontolásból a tárgyalások rendezés politikájára ellen foglalnak állást, s szeretnének ennek megfelelő irányvonalat rákényszeríteni a Szovjetunióra is. Ezek a kísérletek kudarcot valósítanak. A Szovjetunió irányvonala a békepolitika volt és marad, s aki kölcsönösen elfogadható, pozitív megoldást keres a nemzetközi problémákra, annak számára a Szovjetunió mindig komoly tárgyalópartner.

Nixon hétfőn megérkezett Moszkvába. Az amerikai államfő megkezdte tárgyalásait a szovjet kormány és párt vezetőivel.

Román-NDK barátsági szerződés

Bukarestben, az államtanács épületében aláírták a Német Demokratikus Köztársaság és a Román Szocialista Köztársaság baráti, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződését. A dokumentumot Erich Honecker, az NSZEP KB első titkára, Willi Stoph, az NSZEP KB Politikai Bizottságának tagja, a minisztertanács elnöke, illetve Nicolae Ceausescu, az RKP főtitkára, az államtanács elnöke és Ion Cheorghie Maurer, a Román KP KB végrehajtó bizottságának és állandó elnökségének tagja, a minisztertanács elnöke, a hivatalos tárgyalásokon részt vett két delegáció vezetői írták alá.

Az aláírást követően mondott beszédében Maurer a szerződés jelentőségét méltatva emlékeztetett a két ország együttműködésének kölcsönösen előnyös fejlődésére, amelynek elmélyítését a barátsági szerződés előírásai biztosítják.

Kijelentette, hogy a dokumentummal a két ország vállalta, hogy a Varsói Szerződés előírásainak megfelelően jár el, aktívan fellép a gazdasági és műszaki-tudományos együttműködés elmélyítéséért a KGST-n belül, és harcol a többi szocialista országgal való barátság és együttműködés

fejlesztéséért. Az európai bizottság kérdését érintve a román kormányfő hangsúlyozta, hogy elsődlegesen fontos a háború után kialakult realitások, a határok sérthetlenségének, az NDK-nak minden állam részéről történő elismerése, a két német állam közötti kapcsolatok teljes normalizálása.

Willi Stoph beszédében emlékeztetett arra: a két szerződő államot összefűzi az, hogy tagjai a Varsói Szerződésnek és a KGST-nek. A szerződés főbb előírásainak méltatásakor nagy jelentőséget tulajdonított a gazdasági együttműködés kérdésének, hangsúlyozva, hogy ezt elsősorban a KGST komplex programjának végrehajtásával lehet megvalósítani.

A dokumentum — mondta Stoph — utal a Varsói Szerződés tagállamai közös akcióprogramjára is, amely az európai béke és biztonság megerősítését célozza. Az európai bizottság elsősorban attól függ, hogy elismerjék a status quót, a fennálló határok sérthetlenségét, beleértve a két német állam közötti határt.

Az NDK párt- és kormányküldöttsége kétnapos hivatalos, baráti romániai látogatását befejezve, elutazott Bukarestből.

Szadat a felszabadító harc feltételeiről

Szadat egyiptomi elnök beszédet mondott a népi gyűlés képviselői előtt. Megerősítette, hogy Egyiptomnak eltökélt szándéka a megszállt arab területek felszabadítása, de az erre vonatkozó döntést csak a megfelelő időpontban, a szükséges számítások és megfontolások után hozhatják meg.

Szadat a szovjet-egyiptomi barátság fejlődését áttekintve kiemelte, hogy Heluanban jelenleg 25 ezer munkás dolgozik a szovjet segítséggel épülő vas- és acélkominát építkezésén, amely ugyanannyiba kerül, mint a korábban felépített asszuáni gát és erőmű. — A Szovjetunió mellettünk áll, segít bennünket gazdaságilag és műszakilag, miként a nagy gát építéskor tette... Katonai szempontból különleges felszereléseket kértünk a Szovjetuniótól, s amit kérünk, megkapjuk — hangoztatta.

Szadat három pontban határozta meg a felszabadító harc feltételeit: 1. a dolgozó erők nemzeti egysége, 2. egyetemes arab akció, 3. a kapcsolatok erősítése a barátokkal, élükön a Szovjetunióval.

Szadat megismételte, hogy minden kapcsolatot megszakított az Egyesült Államokkal. Damaszkuszából jövet négy napos baráti látogatásra Kairóba érkezett Grecsko marsall, a Szovjetunió honvé-

delmi minisztere, akit Szadek miniszterelnök-helyettes és hadügyminiszter, valamint Szazi vezérkari főnök fogadott a repülőtéren.

Szadat elnök fogadta a Szovjetunió honvédelmi miniszterét, aki később Szadekkel is áttekintette a közel-keleti katonai helyzetet.

Luns az európai konferencia összehívásáról

A norvégiai látogatáson tartózkodó Joseph Luns NATO-főtájtár sajtóértekezletén derűlátóan nyilatkozott az európai biztonsági konferencia összehívásának esélyeiről. Újságíróknak kijelentette: „Bízom abban, hogy a nagykövetségi szintű előkészítő konferenciára már ez év őszén — talán szeptemberben — sor kerülhet.” Arról, hogy magára a konferenciára is Helsinkiben kerülne-e sor, Luns nem nyilatkozott.

Az európai biztonsági konferencia esetleges következményeire vonatkozó kérdésekre válaszolva a főtájtár hangsúlyozta: nem tartja valószínűnek, hogy a konferencia a NATO és a Varsói Szerződés feloszlását eredményezné.

Melent bízták meg a török kormány megalakításával

Inönü helyett Ecevit a Köztársasági Néppárt új elnöke

Sunay török köztársasági elnök Ferit Melen ügyvezető miniszterelnököt, a korábbi kormány hadügyminiszterét bízta meg az új török kormány megalakításával. Melen az Erim-kormány április 17-i lemondása óta látja el a miniszterelnöki teendőket.

A korábban kijelölt miniszterelnök, Ürgüplü javasolt kormányát a köztársasági elnök nem fogadta el, azzal a kifogással, hogy annak összetétele nem felel meg a hadsereg vezetői feltételeinek.

A török belpolitikai válság egy másik sajátos kifejeződése a Köztársasági Néppárt — a második legnagyobb török politikai párt — „különleges” kongresszusa. Ezt mindössze néhány nap választja el a párt „rendkívüli” kongresszusától,

amelyet Inönü, a párt régi vezetője, Atatürk egykori munkatársa azért hívott össze, hogy a párttanácsot, a kongresszus után következő legfontosabb szervet megtisztítsa Bülent Ecevit volt főtájtól és híveitől. Inönü a szavazással almaradt, s ezt látva, lemondott a párt elnökének tisztéről és visszavonult a politikai életből.

A „különleges kongresszus” 826:90 arányban Ecevitet választotta a párt elnökévé.

Ecevit a török politikai élet egyik érdekes személyisége. Évekkel ezelőtt ő adta ki „a középtől balra” jelszót, amely először a párt jobbszárnyának leszakadását eredményezte, később azonban új híveket és új szavazókat szerzett a Köztársasági Néppárt meghirdetett reformprogramjához.

Vezető amerikai szenátorok kínai látogatásukról

Mike Mansfield, demokrata és Hugh Scott republikánus szenátor az amerikai szenátus ülésén beszámolt Kínában tett utazásának eredményeiről.

— Egyelőre nem ismeretes, hová vezet az az út, amelyet Nixon elnök nyitott februári kínai látogatásakor, de a kínaiak közeledni kívánnak az amerikaiakhoz — hangsúlyozta Mansfield, hozzátéve: — Megállapodás jött létre a képviselőház vezetőinek kínai útjáról. Amikor a kínaiakat arra kérték, hogy engedélyezzék a kongresszus többi tagja számára is a látogatást, a válasz ennyi volt: „jöhettek” — mondotta Mansfield.

A kínai vezetők élénk érdeklődést tanúsítanak a Nixon—Csou En-laj tanácskozá-

sokról kiadott közleményben foglaltak valóra váltása iránt, mutatott rá Mansfield, de megjegyezte, hogy az amerikaiak fokozódó Vietnam elleni légitámadásai és a VDK kikötőinek elaknásítása „ideiglenesen gyengítették a Washington és Peking közötti kapcsolatok javításának lehetőségét.”

Scott beszámolójában kijelentette: — Több témát fellelő eszmecsere folytattunk. Sok órát szenteltünk az indokínai helyzet megvitatásának. Mansfield és én megállapodtunk Csou En-lajjal abban, hogy párbeszédünk legkényesebb vonatkozásairól nem tájékoztatjuk a nyilvánosságot.

Lemondott az amerikai pénzügyminiszter

Nixon elnök rendkívüli sajtóértekezleten jelentette be Connally pénzügyminiszter lemondását. Connally, a texasi olajtrösztök ügyvédjét gazdasági kérdésekben — és az utóbbi időben a külpolitika kialakításában is — a Nixon-kormányzat egyik legfontosabb tényezőjének tekintették. Ő volt a kormány egyetlen demokrata párti tagja.

Washingtoni politikai körökben Connally lemondásának időzítése különös figyelmet keltett, és sok spekulációra adott alkalmat. A pénzügyminiszter — aki a dollár-válság kirobbantásakor a nyugati szövetségesekkel szemben a „legkeményebb” vonalat képviselte — kulcs szerepet játszott az elnök legutóbbi, Indokínára vonatkozó

elhatározásának meghozatalában. Connally — a Life című magazin jelentése szerint — a Nemzetbiztonsági Tanács ülésén a VDK elleni eszkalációt sürgette, szemben a kabinet más tagjaival, akik fenntartásaikat hangoztatták.

Nixon igyekezett olyan benyomást kelteni, hogy Connally távozása korábban elhatározott lépés, nem függ össze politikai nézeteltérésekkel, és azt mondotta, Moszkvából való visszatérése után új funkcióra jelöli a volt pénzügyminisztert. Az elnök új pénzügyminiszterül George Shultzot, a gazdasági kormányzatszervek koordinációjával és a költségvetési kérdésekkel foglalkozó hivatal vezetőjét jelölte ki.

1975-ben 2 millió gépkocsit gyárt a Szovjetunió

A kilencedik ötéves terv utolsó évében, 1975-ben kétmillió gépkocsit gyárt a szovjet ipar, kétszer annyit, mint az 1971-es esztendőben — a most nyilvánosságra hozott, a szovjet autóipar fejlődését dokumentáló adatok szerint.

A Szovjetunióban negyvennyolc éve, 1924-ben kezdődött a gépkocsigyártás. Abban az esztendőben mindössze 10 tehergépkocsi készült. 1925-ben 116 teherautó, 1940-ben már 140 ezer teher- és 5500 személyautó, 1971-ben pedig 1 millió gépkocsi volt a produktum.

A közelmúltban a termelés fokozása érdekében — az új gyárak üzembe állításával párhuzamosan — a szovjet autóipart kiszolgáló szakszervezetek tevékenysége és a szovjet gépkocsigyártás fejlesztése fejeződött be. Az így biztosított feltételek mellett 25 új teherautó-típus, köztük bányamunkákra specializált, igen nagy teljesítményű, 120 tonnás gépkocsik, valamint 20 új, illetve módosított személyautó-típus gyártását tervezik.

A személygépkocsigyártó ipar újdonságai: kétszere-sére nő a Moszkvics gépkocsik előállításának üteme; elkészült, s már ez év második felében próbaútra indul a Zaporozsec új, módosított, továbbfejlesztett változatának első szériája.

Negyvennyolc év alatt az autógyártás a szovjet ipar jelentős ágazatává vált. A szovjet autóipar jelenleg 75 országba exportál személy- és tehergépkocsit, a KGST-tagállamokba irányuló szállításkor mellett a többi között Angliába, Ausztráliába, Belgiumba, Finnországba, az NSZK-ba, Franciaországba, Svédországba és Japánba is.

A dél-vietnami hazafiak elfoglalták Le Khanh támaszpontot

Az MTI hanoi tudósítója jelentette, amerikai gépek berepülését jelezték délkelet felől Hanoiban.

A kalózgépek a főváros szomszédságában fekvő Ha Thai tartomány egyik járását bombázták, s itt a légvédelem két amerikai repülőgépet lőtt le. Ezenkívül Quang Binh, Nam Ha, Nhanh Hao és Ninh Binh tartományok területét támadták az amerikai repülőgépek. Közülük ötöt lelőttek, s ezzel a VDK fölött lelőtt amerikai repülőgépek száma 3542-re emelkedett. A VDK erői Thanh Hoa tartomány partjainál felgyújtották a 7. flotta egy hadihajóját.

Az Egyesült Államok saigoni hadvezetősége bejelentette, hogy az elmúlt hat nap során az amerikai légierő repülőgépei ezer bevetésben bombázták a VDK különböző térségeit. Egyidejűleg a 7. flottához tartozó hadihajók lőtték a

Vietnami Demokratikus Köztársaság part menti területeit.

A VNA hírgyűnkés jelentette, hogy amerikai hadihajók a nap folyamán Haiphong kikötő lakott negyedeit lőtték. A népi fegyveres erők viszonyozták a tüzet, és lángba borították két amerikai rombolót.

A dél-vietnami Kontumtól 24 kilométerre északnyugatra levő Le Khanh a felszabadító erők kezére került. A támaszpont életben maradt védői a környező dzsungelbe menekültek.

A kormány csapatok számára kritikussá vált a helyzet a Kontum városát védő másik stratégiai fontosságú támaszponton, Ben Hetben is. A népi erők páncélosokkal megerősített alakulatai behatoltak a támaszpont területére, és annak egy részét el is foglalták.

Egy amerikai szóvivő a legújabb fejleményeket úgy értékelte, hogy ezzel megegyezett Kontum ostroma.

Merénylet Wallace ellen

George Wallace alabamai kormányzó ellen, aki szélsőséges fajüldöző nézeteivel vált hírhedtté, a Washington környéki Laurelben merényletet követtek el. Wallace-t, aki az 1972-es választási kampányban a demokrata elnökjelöltséget küzd, több golyó érte, igen súlyosan megsebesült. Könnyebben megsebesült a vezető elnökjelölték védelmét ellátó titkosszolgálat egyik munkatársa, valamint az alabamai rendőrség egyik kapitánya — ő volt a kormányzó személyi testőre — és Wallace egyik női munkatársa is.

Az életveszélyes állapotban levő Wallace-on még az éjszaka műtétet hajtották végre. Megállapították, hogy a lövedékek egyike, amely gerincét érte, fontos idegpontokat roncsolt, s így alfesté megbé-
nult. Az orvosok szerint pillanatnyilag túl van az életveszélyen.

A tettest — akinek a jelek szerint nem voltak bűntársai — a helyszínen elfogták. (Egyébként ismét tipikus amerikai módon, a tv-kamerák „szeme előtt” játszódott le: a lassított felvételeken jól lehetett látni a merénylőt, a lövése emelkedő pisztolyt...) A 21 éves fehér fiatalembert, Arthur Bremert, a Wisconsin állambeli Milwaukee lakosát a hatóságok egy különlegesen biztosított börtöncellában őrzik.

A merényletre a michigani és marylandi előválasztások előestéjén került sor. Wallace, aki 1968-ban — saját pártja jelöltjeként — kereken 10 millió szavazatot kapott, az 1972-es választási kampányban is eredményesen szerepelt, noha szinte semmi esélye nem volt a demokrata párt elnökjelöltségére. A merénylet, amely a legutóbbi évek politikai gyilkosságainak emlékét idézte fel az amerikai közvéleményben — elegendő John Kennedy és Robert Kennedy, Martin Luther King és Yablonski meggyilkolására utalni —, Amerika-szerte megdöbbenést keltett.

Vietnami műszakok, tiltakozó táviratok

A Csepel Autógyár ezerhat-száz dolgozója — túlnyomórészt ifjúmunkások — vietnami műszakot tartott. Kerestük — mintegy százezer forintot — a vietnami szolidaritási alap számlájára fizetik be. Az üzemóriás négy gyáregységében 15 millió forint értékű terméket gyártottak ebben a műszakban. A műszak alatt valamennyi gyáregységben röpgyűléseket rendeztek, amelyeken a dolgozók tiltakoztak az amerikai agresszió ellen.

Kommunista szombatot rendezett a Magyar Háj- és Darugyár angalföldi gyáregységének párt-, KISZ- és szakszervezete is. Az akcióban a gyár dolgozóinak 80 százaléka vett részt, többségük szokásos feladatát látta el, a

Gus Hall, az Egyesült Államok Kommunista Pártjának vezetője, a párt elnökjelöltje New Yorkban kijelentette: — Elítéljük a George Wallace ellen elkövetett merényletet. A gyilkosság és a terrorpolitika sohasem szolgálja a haladás érdekeit.

Ugyancsak elítélően nyilatkozott a merényletről Ralph Abernathy lelkész, a néger polgárjogi mozgalom vezetője, aki szerint „Amerika beteg, mint gondolnánk”.

A laureli fegyverlopás — mint McGovern szenátor nyilatkozatában hangsúlyozta — újra rávilágított a hetvenes évek atmoszférájára ebben az országban: — Ha eljutottunk erre a pontra, akkor reszket-hetünk az ország jövőjéért — jelentette ki. Tény, hogy a jelek szerint a merényletnek aligha van köze Wallace nézetéhez, annál több azokhoz a közállapotokhoz, amelyek egyik meghatározó tényezője, hogy fegyverek milliói vannak „forgalomban”, egyebek közt bűnözők, alkoholisták és örültek kezében. És éppen Wallace volt egyik vezérszónoka azoknak a jobboldali köröknek, amelyek a fegyvertartást az amerikaiak elidegeníthetetlen jogának tartják.

Nyilvánvaló, a merénylet rányomja belyegét a választási kampányra. Az első közvetlen következmény: az egész politikai harcot ismét a félelem árnyékolja be. Róviddel a merénylet után Nixon elnök elrendelte, hogy a titkosszolgálat vegye át Shirley Chisholm néger képviselő, Willbur Mills demokrata politikus és Edward Kennedy szenátor őrzését. (Edward Kennedy ismétlen úgy nyilatkozott, hogy nem pályázik pártja elnökjelöltségére.) Ami a politikai következményeket illeti: az alabamai kormányzónak a választási harcban való esetleges kiválásából elsősorban azok a republikánusok és demokrata politikusok fognak profitálni, akik a jobboldal támogatására számítanak.

Szerte a világon meglepedéssel fogadták a bonni szavazás eredményét

„Nagy jelentőségű döntésként”, „hasznos és fontos” ügyként jellemezte kommentárjában a moszkvai televízió a bonni szavazás eredményét.

A szovjet tévékommentátor idézte Scheel külügyminiszter szavait arról, hogy a „keleti szerződések” elfogadása a béke megszilárdításához, a második világháború következményeinek végleges felszámolásához vezet.

A nyugati hírgyűnkéségi jelentések szerint az európai fővárosokban és az Egyesült Államokban általában örömmel üdvözölték a szovjet—nyugatnémet és a lengyel—nyugatnémet szerződés bonni ratifikálásának híreit.

Kurt Waldheim, az ENSZ főtájtára „az európai nyílulást elősegítő újabb fejleménynek” minősítette a szerződések törvénybe iktatását. A világ-szervezet főtájtára — az ENSZ szóvivője szerint — örömmel fogadta a hírt.

A brit kormány szintén elégedetten fogadta a szovjet—nyugatnémet és a len-

gyel—nyugatnémet szerződés bonni parlamenti törvénybeiktatásának híreit —, közölték illetékes londoni forrásból. Emlékeztetnek rá, hogy Nagy-Britannia mindig is támogatta Brandt kancellár „keleti politikáját”, amely a keleti—nyugati kapcsolatok javítását szolgálja.

Washingtoni hivatalos körök Nixon elnök moszkvai látogatásának „jó előjelként” köszöntötték a „keleti szerződések” bonni becikkelyezésének híreit. „Úgy tűnik — mondotta az egyik amerikai tisztviselő, aki elkíséri majd Moszkvába Nixon —, hogy egy bizonyos problémát sikerült kiküszöbölni.”

A hivatalos látogatáson Koppenhágában tartózkodó Joseph Luns, a NATO főtájtára a „keleti szerződések” ratifikálásáról értesülve, azt mondotta, hogy a szerződések törvénybe iktatása „megnyitja Kelet és Nyugat-Európa sokoldalú tárgyalásainak, az európai biztonsági és együttműködési konferencia megtartásának útját”.

Okinawa közigazgatásilag visszakerült Japánhoz

Egyidejűleg tartották meg Tokióban és Nahában az Okinawa visszaadását szentesítő hivatalos ünnepséget. A tokiói Nippon Budokan Hallban rendezett negyvenperces ceremóniát bojkottálták a baloldali pártok és szervezetek, amelyek a nap folyamán sztrájkokkal, gyűlésekkel és tüntetésekkel tiltakoztak az ellen, hogy a hivatalos japán fennhatóság alá került szigeteken néhány kivétellel fenn-tartják az amerikai katonai támaszpontokat.

A tokiói ünnepségen, amelyen tízezer meghívott vett részt, többek között rövid beszédet mondott Szato miniszterelnök. Hirohito japán császár és Agnew amerikai alelnök, aki Nixon hivatalos megbízottjaként vett részt a ceremónián.

Huszonhét évi amerikai megszállás után az Okinawa szigetcsoporthoz ismét a japán fennhatóság alá került. A visszatérés öröme azonban jókora adag ürmöt is vegyül, hiszen tulajdonképpen semmi sem oldódott meg a japán belpolitikai életben olyan nagy hullámokat felvert okinawai problémából.

Stratégiai helyzete, katonai támaszpontjai adják e szigetek

EGB-jelentés

Huszonöt év Európában

Az Egyesült Nemzetek európai gazdasági bizottsága jelentést hozott nyilvánosságra az európai államok elmúlt 25 évi gazdasági fejlődéséről.

A jelentés megállapítja, hogy Európában mind az abszolút, mind az egy főre jutó termelés leggyorsabban a kelet-európai államokban és a Szovjetunióban növekedett. Ugyanakkor a nyugat-európai tőkés ipari államokban volt leglassabb a növekedés. A nyugat-európai tőkésállamok közül az évi termelésnövekedési arány — amely átlagosan 4,5 százalék volt — az ötvenes és a hatvanas években, különösen Ausztriában és a Német Szövetségi Köztársaságban csökkent. A szocialista államokban ugyanabban az időben 6,5—7,5 százalékkal növekedett a termelés.

Míg Európa szocialista államaiban az 1950-es és az 1960-os években átlagosan 5,2 százalékkal növekedett a munka termelékenység, a nyugat-európai tőkés ipari államokban ez az arány 4,6 százalék volt.

Egyidejűleg tartották meg Tokióban és Nahában az Okinawa visszaadását szentesítő hivatalos ünnepséget. A tokiói Nippon Budokan Hallban rendezett negyvenperces ceremóniát bojkottálták a baloldali pártok és szervezetek, amelyek a nap folyamán sztrájkokkal, gyűlésekkel és tüntetésekkel tiltakoztak az ellen, hogy a hivatalos japán fennhatóság alá került szigeteken néhány kivétellel fenn-tartják az amerikai katonai támaszpontokat.

Tulajdonképpen az amerikaiak „kárpotlasként” egyeztet be a szigetcsoporthoz közigazgatási átadásába, hiszen tavaly a japánok — hosszú alkudozás után — járultak hozzá, hogy „önkéntesen” korlátozzák az amerikai piacokra szállított textilárak mennyiségét (ez a hazai textilipar csoporthoz érdekeit súlyosan csorbítja).

A „nesze semmi, fogd meg jól” elv alapján létrejött átadási szerződést a japán közvélemény tiltakozással fogadta, milliós tömegtüntetések voltak a távol-keleti szigetországban. Az alku Japánra nézve oly annyira megalázó volt, hogy ellene még az uralmon levő Liberális Demokrata Párt egyes képviselői is felemelték szavukat. Az ellenzéki pártokat pedig az Okinawa-szerződéssel való szembenállás egy-séges kormányellenes tömbbe forrasztotta, s ez könnyen előbbre hozhatja Szato miniszterelnök amúgy is esedékes lemondását.

Kína éber figyelemmel kíséri az Egyesült Államok lépéseit

Tokiói sajtóértesülések szerint Csou En-laj kínai miniszterelnök tárgyalást folytatott a Komeito elnevezésű japán ellenzéki párt Pekingben tartózkodó küldöttségével, s ez alkalommal elítélte az Egyesült Államok VDK elleni akciót, mint amelyek ellentétesek a Nixon pekingi tárgyalásai után kiadott közös közlemény szellemével. Csou En-laj rámutatott: mind Kína, mind az Egyesült Államok megerősítette, hogy elismeri a békes együttélés öt alapelveit, amely kizárja a katonai erő alkalmazását nemzetközi konfliktusok megoldásában. Kína éber figyelemmel kíséri, hogy az Egyesült Államok kitart-e a kínai—amerikai közös nyilatkozatban vállalt kötelezettségei mellett — mondotta a kínai miniszterelnök.

A házassági bontóperekről

A Családi Jogi Törvénykönyvet húsz évvel ezelőtt, 1952-ben fogadta el a magyar országgyűlés. Az elmúlt két évtized folyamán sok ezer jogvitás ügyben alkalmazták a bíróságok és más jogalkalmazó szervek a törvény rendelkezéseit. A családi jogi igazságszolgáltatás során hozott sok-sok döntés, különösen a Legfelsőbb Bíróság iránymutató állásfoglalásai számos vonatkozásban mélyítették el és fejlesztették tovább a Családi jogi Kódex rendelkezéseit.

Mikor bontható fel a házasság?

A törvény értelmében a házasság bármelyik fél kérelme alapján felbontja a bíróság, ha a házasság felbontására komoly és alapos ok van. Ez azt jelenti, hogy népköztársaságunk jogrendje a házasságot nem tekinti felbonthatatlannak, vagyis megengedi a reménytelenül megromlott házasság felbontását.

A házasság reménytelen megromlása objektív helyzet, tehát a házasság felbontásához elvileg nincs szükség valamelyik fél vétkeiségre, felróható magatartására.

Ebből következik, hogy a házasság felbontását az a házasság felbontásának objektív tényét vétkesen maga idézte elő.

A törvény nem határozza meg az „alapos és komoly ok” fogalmát. A bíróság tehát esetenként állapítja meg, hogy a

A feleség névviselése

A bontóperben a feleség akkor kérheti, hogy a válás után férje nevét viselhesse, ha már előzőleg is férje nevét viselte, és arra nem vált érdemtelen. A férj nevének viselésére az a volt házastárs érdemtelen, aki a házasság erkölcsi alapját a házasság felbontására is ható magatartásával olyan súlyosan sértette, hogy a névviselés a másik félre a szoc-

Mikor igényelhet tartásdíjat a volt házastárs?

A házasság felbontása esetén volt házastársától tartást követelhet az, aki arra hibáján kívül rászorul, kivéve ha arra — a házasság fennállása alatt tanúsított vagy utólagos magatartása miatt — érdemtelené vált. (A házastárs kifejezően természetesen férj, feleség egyaránt értendő, tehát adott esetben mind a férj, mind a feleség kaphat tartásdíjat.)

A tartásdíj-követelés egyik feltétele a rászorultság. Rászorultnak az a volt házastárs tekinthető, aki önhibáján kívül, egészségi állapota, családi viszonyai, valamint életkörülményei miatt nem tudott megfelelő jövedelemre szert tenni. (Pl. a nyugdíjkorhatárt elért nő, aki a házasság felbontásáig háztartást vezetett.) A rászorultság mellett a tartásdíj-követelés másik feltétele az érdemtelen, aki a házasság felbontásának erkölcsi alapját a ház-

Hogyan történik a közös vagyon megosztása?

A házasság megkötésével a házastársak között a házassági életközösség idejére házastársi vagyontársaság keletkezik. Ennek megfelelően a házastársak osztatlan közös tulajdonra mindaz, amit a házassági életközösség fennállása alatt akár külön-külön, akár együttesen szereztek, kivéve a különvagyonnhoz tartozó vagyoni javakat. A különvagyont három részből állhat: a házasságkötéskor megvolt vagyontárgyakból, a házasság fennállása alatt valamelyik kinttartással kapcsolatban kapott, továbbá az öröklési jogcímén szerzett vagy ajándékba kapott vagyontárgyakból és azokból a vagyoni javakból, amelyek a különvagyont tartozó vagyoni javak helyébe léptek. (Különvagyont pl. a menyasszony hozománya, a végrendeletű utón kapott juttatás, az életmentő érdeméremmel együttjáró pénzjutalom, az

Azok a kérdések, amelyek a zátonyra jutott házasságokkal kapcsolatban jogi elbírást igényelnek, rendszerint a következők:

- a házasság felbontása,
- a feleség névviselése,
- a házastárs tartása,
- a közös vagyon megosztása,
- a közös lakás használata,
- a gyermekelhelyezés,
- a gyermektartás.

házaság felbontható-e. Nincs ugyanis olyan ok, amelynek fennállása esetén a bíróságnak a házasságot minden további vizsgálat nélkül fel kellene bontania.

Nem kényszerítheti a bíróságot a házassági kötelek feloldására a házastársak megállapodása sem.

Ezzel összefüggésben azonban a Legfelsőbb Bíróság hangsúlyozza, hogy a házastársaknak a házasság felbontására irányuló szabad, befolyásmentes, komolyan megfontolt, végleges akaratnyilvánítása a házasság felbontása szempontjából lényeges körülmény. Ebből ugyanis egyéb tényekkel összefüggésben többnyire a házasság felbontásának és teljes megromlására lehet következtetni. Ugyanerre lehet rendszerint következtetni az életközösség tartós megszakadásából is.

cialista társadalmi felfogás szerint méltánytalan lenne. Megjegyezzük, hogy a volt férj neve viselésének jogától a volt feleség utólag is megfosztható, ha a névviselés a volt férjre súlyosan méltánytalan. (Pl. üzletszerű kéjelgés miatt elítéltek a volt feleséget, vagy botrányos részegség miatt többször intézkedik vele szemben a rendőrség stb.)

zasság felbontására is közreható magatartásával olyan súlyosan megsértette, hogy tartása házasársára a szocialista társadalom felfogása szerint méltánytalan terhet jelentene.

A volt házastárs tartásának mértékét két tényező befolyásolja: a kérelmező ráutaltságának a mértéke és a kötelezett anyagi helyzete, ideértve a kötelezett terhelő gyermektartásdíját, illetve a gyermekek gondozásával kapcsolatos költségeket, kiadásokat is.

A tartásdíjra kötelezett házastárs ugyanis mindenképp elvett tartásra jogosult gyermekeit, továbbá önmagát köteles, illetőleg jogosult eltartani. Ha ezeknek a kötelezettségeknek a teljesítése, illetve jogának gyakorlása után még fennmarad lekövetlen vagyoni eszköz, a volt házastárs tartási igénye — ráutaltságának keretei között — erre a fennmaradottra terjed ki.

örökölt telken vásárolt másikkal stb.)

A házassági bontóperben a bíróság a felek kérelmére (és természetesen közreműködésük alapján) vagyis megállapítja a felek közötti közös vagyonhoz tartozó vagyoni jogok és kötelezettségek „leltárát” és a „leltárba” tartozó jogok, illetve kötelezettségek értékét.

Gyakran vált ki vitát a perlekedő házastársak között, ha valamelyikük arra hivatkozik, hogy különvagyontól a közös vagyonba értékeket utalt át. (Pl. a férj a kölcsönnyújtás során vásárolt motorkerékpárt eladta, s a vételáron kitaroztatott a közös vagyont képező lakóházukat.) A Legfelsőbb Bíróság ismételtén leszógezte, hogy a különvagyontól a közös vagyonba utalás a bíróság

számára általában arra enged következtetést, hogy a különvagyont tulajdonosa lemondott a különvagyont meghatározott részéről a közös vagyon javára. A bontóperben tehát, ha nincs semmiféle bizonyítás a lemondás kizárására, a bíróság helyesen juthat arra a következtetésre, hogy a különvagyont illető vagyontárgy értéke beivadt a közös vagyonba.

A különvagyonnak ez a másodrendű szerepe jut kifejezésre abban a szabályban is, amely szerint

a hiányzó különvagyont megterítésének nincs helye akkor, ha közös vagyon a bontóper idején nincs, és a megterítésre egyébként köteles fél kü-

Kit illet meg a lakás?

A házastársak bérlakásának további használatáról a döntés a bontóperben eljáró bíróságot illeti meg. A bíróság — az eset körülményeitől függően — a lakás megosztott használatát, vagy az egyik volt házastárs kizárólagos használati jogát mondhatja ki. Az előbbi esetben alapvető feltétel, hogy a bérlemény megosztott használatát lehetséges legyen. (Pl. több, különbejárattal szoba, vagy fürdőszobából, előszobából megközelíthető lakószoba stb.)

A lakás kizárólagos használatára rendszerint akkor kerül sor, ha a lakás egyetlen szobából (és mellékhelyiségből) áll.

Melyik szülőnél helyezi el a gyermeket a bíróság?

A közvéleményben gyakran élnek helytelen elképzelések arról a szabályról, hogy kit illet az elvált szülők gyermeke. Az igazság az, hogy a bíróság minden esetben egyetlen szempont alapján dönt, és ez a szempont: a gyermek érdeke. A gyermek életkora vagy neme tehát másodlagos jelentőségű

Milyen mértékű a gyermektartásdíj?

A házassági bontóperben érvényesíthető igények közé tartozik a gyermeket vagy gyermekeket magának követelő szülőnek a gyermektartásdíj iránti igénye is. A gyermektartásdíj alapja a kötelezett keresménye, vagy más jövedelemforrása. (A legújabb bírói gyakorlat a borsalóval eredő rendszeres jövedelmet is ide sorolja. Mértéke egy gyermek esetén általában a jövedelem 20 százaléka, melytől a bíróság felfelé is, lefelé is eltérhet.)

A Legfelsőbb Bíróság állásfoglalása szerint az előzetes letartóztatásban lévő, vagy a szabadságvesztés-

lövagyonnal sem rendelkeznek.

(Példa: a feleség a hozományként kapott — tehát különvagyoni — ezüst evőeszköz-készletet a visszatérítés jogának kikötése mellett eladja, és a vételárat a közös vagyonnak minősülő, megtakarított pénzhez teszi, és az így megnövelt összegben gépkocsit vásárol a házaspár. A gépkocsit utóbb eladja, és felélik a vételárat. A bontóper idején a férjnek nincs különvagyona. A feleség az evőeszközök árát nem követelheti a férjtől.)

A közös vagyon megosztása történhet természetben, vagy akként, hogy valamelyik fél megváltja térítés ellenében az egész közös vagyont, illetőleg árverés útján.

Mind a lakáshasználat megosztása, mind a kizárólagos lakáshasználat biztosítása terén a bíróság alapvető jelentőséget tulajdonít a házastársak magatartásának és a családvédelmi szempontoknak. Kivételesen a lakást elhagyni köteles volt házastárs részére kárpótlás ítelhető meg. A kiköltöztetés során is alapvető jelentőségű a volt házastárs jó- vagy rosszhiszeműsége. A rosszhiszemű volt házastárs — aki vétkesen okozta a házasság megromlását — maga köteles gondoskodni elhelyezéséről, ennek hiányában pedig ágybérletbe, vagy munkásszállásra is költöztethető.

tényező. A gyermek érdeke olykor azt kívánja meg, hogy sem apjánál, sem anyjánál hanem másnál helyezze el őt a bíróság. Ehhez természetesen a bíróság köteles meghallgatni a gyermek gondozására szóba kerülő személyt, és annak a gondviselés alá helyezni a gyermeket, aki arra hajlandó és alkalmas.

büntetését töltő személyt terhelő gyermektartásdíj alapja az összkereset.

A végrehajtás során azonban az igénybe vehető összeget úgy kell kiszámítani, hogy az összkeresetből le kell vonni a rabkeresményt terhelő adót, a letartóztatást, illetőleg elítelt eltartásával felmerülő költségeket és a rabkeresménynek azt a részét, amelyet a kötelezett saját szükségleteire fordíthat. A végrehajtás a maradványra vezethető, de az igénybe vehető összeg nem haladhatja meg az összkeresetet terhelő adó levonása után fennmaradó keresmény ötven százalékát.

Dr. G. L.

A „JÓ” APA

— Csak a kisfiamat sajnálom. Beteg lesz utánam az a gyerek. Iskolás már. Szépen felöltöztetem, felruházom, mielőtt bejöttem. Mondom a nővéremnek: Nevelj, viseld gondját, majd küldöm a pénzt a börtönből is.

— A nővére neveli a gyereket. És a felesége?

— Az itthagyt bennünket. A gyereket még kicsi korában letette a kúszóba, és itthagyt, elment. A nővéremnél jó helyen van a gyerek. A gyámhatóságnak is minden tettett ott. Szép rend van, nagy tisztaság...

— Jómódú a nővére?

— Jómódú nekem minden testvérem. Az egyik keményseprő, a másik tehertaxi-sofőr, két bátyám meg a Diófában muzsikál itt Debrecenben. Egy nővérem árukiadó Budapestben egy nagy áruházban. Segítenek azok nekem. Mikor szabálysértésért letartóztatnak, rögtön jött a tesvérem, és kifizette értem az ötszáz forintot. Kiváltott engem az elzárásból.

— Szép dolog. Büszke lehet a testvéreire. Persze, szebb lenne, ha azok dicsekedhetnének magával. De ezt sajnos, nem tehetik.

— Most nem.

— Mit gondol: a gyerek részére több pénzt küldhet a nővérenek a börtönből, mintha kint élne, dolgozna becsülettel?

— Hát, nem.

— Bizony nem. Ha maga nem kerül volna be, most több jutna a kisfiának.

Emlegeti a becsülettel dolgozó jó testvéreket. A nővérét, aki az ő kisfiát neveli. Dicséri őket. Bizonyosan meg is érdemlik. De ha azok olyan jók, tisztességesek, becsületesek, miért hoz szegényt rájuk?

— Én a kisfiamat szeretem — ismételteti.

Ezt a törvény tisztelésével, tisztességes életmóddal kellene bebizonyítania. Eddig elszálltak a levegőbe a szerető szavak. Így nincs sok értelmük. szl —

ÖKÖLJOG?

Megütöttek egy embert. Negyvenkét éves, felnőtt gyereke van. Aki megütötte, alig múlt húsz. A fia lehetne. Az alacsony, vézna férfi a foga helyét mutatja: itt ütötte ki... és a mellétől levőből sem lesz már soha fog. — Valami apróságokon veszteget össze — nem is veszedelmes volt, inkább szóvaltság — a a fiatalabb ütött. Ököllel, nagy erővel. A férfi nem ütött vissza. Talán mert idősebb volt, talán mert józanabb, vagy egyszerűen félt az erősebbtől. Vagy arra gondolt, hogy ez nem ér meg egy fegyelmet...

A verekedő megkapta büntetését. A férfi — a verekedés szenvedő alanya — elégtételt kapott. Ő mégsem érzi így. Nem tudja megfogalmazni, hogy mit érez, hogy milyen nyomot hagyott benne ez az ütés: nagyon, nagyon rosszul esett, mondja. Dühöt nem érezni a szavaiban, bosszúvágyat sem. Nem arra vágyik, hogy személyesen vegyen elégtételt, még csak bűnhődni sem akarja látni támadóját.

Keresi a szavakat, amellyel legjobban kifejezhetné, amit érez. Nem tudja elmondani. A fogalmát: ember méltóság, talán nem is ismeri. De érzi, hogy emberségében alázta meg, és egy nála jóval fiatalabb tette ezt. Egy társa, egy olyan ember, akinek sorsa azonos az övével, aki ugyanazt az ételt eszi, amelyet ő, ugyanazt az életét éli, amelyet ő, ugyanazon szabályok irányítják, amelyek őt. A közös sors — amelyet maguk kerestek saját maguknak, s amelyről maguk tehetnek — ahelyett, hogy összekapcsolná őket, szétválasztja. S ez sajnos, elég gyakori — az erősebbek itt, a börtönökben is uralkodni akarnak: megmutatni, hogy ők itt is „nagyfiúk”, nemcsak kint voltak azok.

A nevelés egyik célja egy-egy zárkán belül, munkahelyen a közösségek kialakítása. Mert a közösség — büntetésvégrehajtási intézetekben is — jó hatással lehet az elítéltekre, segítheti szocializációjukat, vagyis, szabadulásuk után, a társadalom való beilleszkedést. Szükség van közösségvezetőkre is. De olyanokra, akik ebben több tudnak segíteni elítéltsáiknak, akik iskolázottságuknál fogva, vagy józan

eszközzel jobban fel tudják mérni, milyen nagy jelentősége van a közösségek kialakításának. A verekedő „vagányok” önjelölt „közösségvezetők”. Uralkodni akarnak a többiekben — úgy érzik, ehhez joguk is van, hiszen ők a legerősebbek, az ő öklük a legkeményebb. S ez néha ideig-óráig — sikerül is: a felügyelet nem lehet mindenütt jelen, nem tudhat mindenről, ami a zárkákban történik. A felügyeletnek éppen ezért szüksége van a jó közösségekre: hogy segítsenek megfékezni ezeket az önjelölt „vezetőket” — nem verekedéssel, hanem a közösségi erejével. Nem kell magyarázni, hogy ez elsősorban nem a felügyelet érdeke, hanem az elítélteké.

Az állampolgárok biztonságának, személyi szabadságának, sérthetlenségének biztosítására vannak a megfelelő szervek. Aki a társadalommal, a társadalom rendjével szembe kerül, azt törvényeink szerint büntetik. A büntetésvégrehajtási intézetekben a szabadságvesztésüket töltő elítéltek is védelmet élveznek: hogy emberségükben ne alázzák meg őket, hogy megőrizhessék emberi méltóságukat. Ez következik abból, hogy a szabadságvesztés célja nem a személyiség összetörése — hanem átalakítása, nevelése. Az a cél, hogy az elítélteket visszavezessék a társadalomba, hogy belőlük is hasznos, tevékeny állampolgár válják.

Megütöttek egy embert. Egy nála húsz évvel fiatalabb elítéltsársa ütötte meg, ököllel. A férfi nem tudja megfogalmazni, hogy a fájdalom kívül mi volt az, amit érzett. De hogy ez az ütés — nemcsak a kivert foga miatt — örökké emlékeztetés maradjon számára, ez biztos. Mecalázták, s ezt nem lehet elfelejteni. És mindent meg kell tenni — a felügyelet mindent meg is tesz — annak érdekében, hogy ilyen ne fordulhasson elő. Ebben van egyik legnagyobb szerepe a közösségnek. Nekik, maguknak az elítélteknek kell megakadályozni, hogy az, aki a büntetését letöltötte, ne elkeseredett, megaláztatott emberként kerüljön vissza a társadalomba, ne megfélemlített, az emberektől tartó tagja legyen a társadalomnak.

B. J.

„Keveset alszom, de jól...”

Sovány, beesett arcú férfi állított meg az utcán. Először arra gondoltam, hogy tüzet kék.

— Ugye, nem ismer meg? — szólított meg.

— Nem.

— Sopronban beszélgettünk. Meghívtam egy kávéra a közeli presszóba, de elhárította.

— Ilyen ruhával nem akarok bemenni, inkább ülünk le a parkban.

Cigaretta gyújtottunk.

— Egy évvel ezelőtt szabadultam Sopronkőhidáról. A Heti Híradóban megjelent Hirdetés alapján helyezkedtem el a Metallochemia Vállalatnál, azóta is ott dolgozom. Jól érzem magam, rendes és nyugodt a munkásszállás is. Állandó éjszakai műszakban dolgozom. Én kértem, mert így külön pótlékot is kapok, többet keresek. Nagyon kell a pénz, hiszen sok a letiltásom. Három gyermek után fizetek tartásdíjat, ezenkívül tizenöt ezer forint kártérítést is ki kell fizetnem.

— Hogyan tud anyagilag kijönni?

— Összehúszom magam. A munkásszállásért 120 forintot fizetek havonta, a gyárban kedvezményesen étkezem. Így is csak öt-, hatszáz forint ma-

rad tisztán. Eljárók alkalmi munkára is. Legtöbbször pályaudvaron vállalkozgatók rakást. Jól fizetik. Igaz, megérett, de ki lehet bírni.

— Korábban is vállalt melélmunkát?

— Nem, nem. Még állandó munkahelyem sem volt. Csak ideig-óráig dolgoztam. Mikor levonták a gyermektartást és a kártérítést, továbbálltam. Persze, így előbb-utóbb újra visszakerültem. Helyzetem egyre súlyosabbá vált, hiszen a fizetési kötelezettségem egyre több lett. Most negyvenöt éves vagyok, nem akarok újra visszakerülni. Még bent megfogadtam, hogy becsülettel kifizetem az összes tartozásomat. Ha így megy, és egészséggel bírom, néhány éven belül egyenesbe jövök. Sőt, öreg koromra egy kis pénzt is félre tudok tenni.

— Biztosan kimerítö a két munka?

— Este tíztől reggel hatig a gyárban dolgozom, tizenkettőtől hatig a pályaudvaron. Tudja, ha néhány évvel ezelőtt is így tettem volna, már rég túl lennék mindenem.

— Nagyon fáradt?

— Keveset alszom, de jól.

— Zim —

Új üzem Márianosztrán

A labdavarrókról, a kötélüzemről, a bélyegválogatókról, az építőbrigádokról gyakran esik szó a Heti Híradóban. Eredményeik alapján többnyire dicsérjük a felsorolt üzemből dolgozó elítéltek szorgalmát, szaktudását.

A minap ismét jártunk Márianosztrán. Azt mondták, feltétlenül nézzük meg az új üzemet, a könyvkötészetet. Ez ma a fegyház legfiatalabb üzeme. A Zrínyi Kiadónak dolgozik, s már nem is rosszul. Túl vannak a kezdeti nehézségeken, s ez az üzem is „hozza” a kívánt mennyiséget és minőséget.

Mit mondanak a Zrínyi Nyomda szakemberei? Velük is sikerült szót váltani, mivel több napot töltötték Márianosztrán, hogy az esetleges problémákat időben megoldják.

— Elégedettek vagyunk a Márianosztrán látottakkal, azaz, amit ez a fiatal kötet adni képes. Egészen jól ismerik már a gépeket az elítéltek, a kisebb hibákat maguk javítják meg, de azok is szorgalmasan dolgoznak, akiknek nem a gép kiszolgálása a feladatuk.

Szeretik a munkájukat.

A kötetet három legfontosabb gépe a tűző-, a vágó- és a ragasztógép. Mi kész lapokat hozunk, itt már csak össze kell állítani, illetve könyv alakjában visszaadni a Zrínyinek. Erre a munkára nekünk már nem volna kapacitásunk ott. Hozzáteszem, minden budapesti nyomda túl van terhelve munkával.

Megnézünk néhány kész könyvet, Lúdas-magazint, közben a nyomdai csoportvezető folytatja:

— Ez már szép munka. Pesten is ez a vélemény.

— A mennyiséggel is elégedettek?

— Azzal is. Hadd tegyem hozzá, ehhez a munkához nem kell különösebb szaktudás, munka közben annál inkább kell figyelni. Elég csak két-három lapot összekeverni, már kész a baj, azaz a rengeteg sejt.

Végimentünk az üzemen. Kellems a klíma, nappali a fény, egészséges, tiszta a levegő. Tétlenül nézelődő elítéltek — kivéve a vágógép kiszolgálóit — nem láttunk. A vágógép mellett is csak azért,

mert a gépen éppen akkor valamit igazítani kellett.

A lüktető munkatempó ellenére mindenütt válthatunk néhány szót az elítéltekkel. Bach László a „Sulby” típusú ragasztógépen dolgozik. Nem kevés büszkeséggel a hangjában mondja:

— Mostanában előfordul, hogy húszezer irodalmi olvasókönyvet adunk le naponta. Középkorú tankönyv.

Bocskai Ferenc hozzáteszi:

— Ez már szép mennyiség.

Egyébként azért szeretjük ezt a munkát, mert egy kicsit közel vagyunk az irodalomhoz is. Most angol—német—oros tankönyv megy. Nagyon kell vigyázni ennél a gépnél, mert könnyen begyúri a lapokat. Szerencsére, már ismerjük a kezelését.

Básti Lajos látszik a könyvkötészet egyik legfiatalabb dolgozójának.

— Hogy érzi itt magát?

— Nagyon tetszik ez a munka. Ha sikerül jól megtanulnom a szakmát, valószínűleg könyvkötészetben fogok elhelyezkedni a szabadulás után. Itt komoly szakmai gyakorlatra tehet szert az ember.

Petrovics Ottó mondja:

— Itt nyitott szemmel kell járnia az embernek, akkor sokat tanulhat. De szívesen elolvasnék minden könyvet, ami a mi kezünkön átmejj! Sajnos, arra nincs lehetőség. Azért bele-belenézünk akár az irodalmi, akár a kémiai könyvekbe.

A következő megszólított, Targyik István már az idősebb korosztályhoz tartozik.

— Értékes munkát végzünk.

Kereskedelmi érettségim van, s ha tehetem, felújítom régi ismereteimet. Szerintem lesznek elítéltek, akik itt barátkoznak meg a könyvvel.

Meglehetősen hangos üzemből van szó, lassan azonban megszokják a zajt. Látni a szállításra váró mennyiséget, úgy becsúli fel az ember: tegnap akár két pótkocsis teherautó is rakodhatott volna.

Az új üzem ötvenöt elítéltek adott munkát és jobb kereseti lehetőséget Márianosztrán.

— ács —

Egy közösségről — nyíltan

BARACSKÁN BESZÉLGETÜNK egy zárkaközösségen arról az életéről, amely a zárkakajtó mögött folyik. Először csak néhány emberrel, aki megkezdte a problémák felvetését, majd a zárka minden lakójával, aki ott volt délutáni beszélgetésünkön.

Előjáróban el kell még mondani azt is, hogy a zárkaproblémák azért jelentkeznek még élesebben és még nyilvánvalóbban, mert igen vegyes összetételű bűnelkövetőkről van szó. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy ez a közösség valami elvetemült csoportosulás, ahol ember embernek a farkasa. Erről szó sincs, sőt őszinteségük azt jelenti, hogy mindannyian aggódnak a közösségi szellemért, és harcolnak a harmonikusabb együttélésért. Könnyen lehet, hogy egy olyan közösségben, amely kisebb, mint az övék, de ahol nem kerülnek így felszínre a problémák, sokkal nagyobb baj van. Az is lehet, hogy az ilyen közösségben a némaság felszínre alatt nagy ellentétek feszülnek. Ezért üdvözöljük a baracskai zárka őszinteségét.

Őszinteségükkel az is együtt járt, hogy olyan dolgokat is elmondtak, amelyek egyáltalán nem voltak hízogók rájuk nézve. Például az egyik ember keservesen sóhajtvá kijelentette: „En nem tapasztaltam, hogy valaki a másikkal segítene volna megoldani a problémáit. Még azt sem teszi meg egyik elítélte a másikkal, hogy odamenne hozzá bocsánatot kérni, ha valamin összevessztek, és tisztázták a dolgot.” — Ez természetesen nem azt jelenti, hogy rossz a kollektíva, sőt a fentebb említett őszinteség inkább pozitív jelenségnek fogható fel.

A kollektíva egységét megbontó egyik fő ellentét a nemzedékek ellentéte. Ha egy fiatal ember csoszog a bakancsával, akkor az idős már ájúlódik, ha az idősebb valamit ki jelent, köhög vagy tüszent, akkor a fiatalabb akar megbolondulni. Ezekből a jelenségekkel látszó dolgokból aztán parázs viták támadnak.

VITÁRA AD OKOT PÉLDÁUL AZ IS, hogy amikor szemlélre készülnek, észreveszik, hogy az egyik ember megpróbálja eldugni a délről maradt ebédjét, jól tudja pe-

dig, hogy ételt visszatartani nem szabad. Ha a másik esetleg jelenti ezt a felügyeletnek, spiclinek kiáltják ki.

Van aztán olyan ember — és ennek a tettei mellett sem mehetünk el szó nélkül —, akinek a másik munkája nem érték. Nem veszi figyelembe, hogy a másik tisztaságot vagy rendet csinált, emez szemtel, vagy nem rakja rendbe a holmiját. Ebből aztán újabb vita és fegyvelmeztlenség támad. Világos, hogy amikor rend van a zárkában, senki sem örül annak, ha a másik pl. az ételmaradékokat a csapba önti.

Valójában apró dolgokból áll össze, hogy elviseljük-e egymást az emberek, vagy sem. Minden ellentét olyan, hogy egy kis jóakarattal el lehetne simítani.

Amellett sem lehet elmenni szó nélkül, hogy pl. ha egyik másik ember ki akar szaladni valamiért, kapja a legközelebbi sapkát, és azt húzza a fejére meg ki a zárkából. Amikor visszajön, oda teszi le, ahol éppen hely van, ahol jónak látja. Amikor valakinek nincs meg a sapkája, a többieket keresi, és ebből megint veszekedés támad.

Vannak olyan kifogások is, hogy a zárkafelölés miatt beszél olyan hangosan, miért figyelmezteti ezt vagy azt az embert, hogy ne dohánnyozzon. Amikor elküldi a felügyelethez, zúgolódnak, morognak és provokálni próbálják a zárkafelölést.

A FŐ PROBLÉMA azonban mindig a rendcsinálás körül adódik. Természetes, hogy senki sem akarja a börtönt otthonának tekinteni, de ettől függetlenül a rend és a tisztaság nemcsak esztétikai követelmény és kíváncsi, hanem az emberi együttélés is megköveteli ezt.

Szót kell ejteni az összeférhetetlenségről is, akik annak örülnek, ha zürzavar van körülöttük. A baj az, hogy az ilyen emberek legtöbbször másra igyekeznek hárítani a felelősséget, illetve igyekeznek másokat is magukkal rántani a bajba.

Sorolhatnánk még a példákat, de úgy gondoljuk, ennyi is elég. Sokan ráismerhetnek erre vagy arra a típusra, azokra, akik miatt fő a többiek feje a zárkában, akik megnehezítik mások életét. s. gy.

Pótolják az anyát...

Már a cím is tartalmaz el-

lentmondást: anyát pótolni? — Csak megkísérelni lehet — azt, amit egy anya nyújthat gyermekének, senki más nem tud adni. Mégis sokan vannak, akik megpróbálják: apák, nagyszülők, rokonok, gondozónők. Mindent megtesznek — az eredmény mégsem lehet teljes.

★

Jakab Ilona 1968-ban vált el férjétől. A házasság felbontását a férfi kérte. Ő akkor már második szabadságvesztés-büntetését töltötte. A kisebbik lány — aki 1967-ben, börtönben született — az apjához került, a nagyobbik — most kilencéves — nála maradt.

— A nagyobbik lányom már 1966-ban, amikor először kerültem börtönbe, a szüleimmel volt. Most a nővéremmel van Indiában. 1974-ben jönnek haza.

Zsoltika, a harmadik gyerek másfél éves. A fényképen, amelyet az anyja mutat, inkább kislánynak látszik. A fénykép hátráa valaki ezt írta: „Legyél egész életében nagyon jó Anyukám, hogy én ne csalódjak benned. Kisfiad, Zsoltika.”

— A kép még otthon készült, mielőtt intézetbe került volna a gyerek. Én kértem intézetben való elhelyezését. Aztán szüleim kikérték. Most náluk van.

A nagyszülők közel vannak a hetvenhez, s mindketten betegek. Beszélőre sem tudnak eljönni. Mégis vállalták egy másfél éves gyerek gondozását.

— Azt üzenték, hogy legyen nyugodt, mindent megadnak neki, és így jobb, mintha intézetben lenne... Amikor még bent volt, azt írták róla, hogy nagyon eleven, már jár, és van egy ősz hajú gondozónő, akit nagyon szeret. Azt hiszem, azért, mert az édesanyámról hasonlít.

A beszélőre Zsoltika keresztanya jár. Közel lakik a nagyszülőkhöz, ezért a gyerekekkel is sokat foglalkozik.

— A komaasszony és az én keresztanyám is mindennap

ott van a gyerekkel, úgyhogy tulajdonképpen négyen nevelik.

Jakab Ilona tudja, hogy ez a négy ember milyen áldozatot vállalt, s milyen segítséget nyújtott nővére és sógora azáltal, hogy a nagy lányt magával vitte.

— A beszélőn azt mondta a komaasszonyom, már nem tesz szemrehányást, csak arra kér, hogy gondolkozzak... Nem akarok azok közé tartozni, akik fogadkoznak, de jól tudom, hogy a családomnak kell bizonyítanom. Azért, amit a gyerekekért és értem tettem... ★

A Kalocsai Fegyház és Szilagorított Börtön bölcsődéjében három elítélte és egy szakképzett egészségügyi felügyelő gondozza a 35 csecsemőt. Az intézet orvosa és a kórházból bejáró gyermekorvos állandó felügyelet alatt tartja a gyerekeket. Nem túlzás azt állítani, hogy itt jobban ügyelnek egészségükre, fejlődésükre, mint sok anya, akik szülési szabadsága alatt, otthon van velük. Nem is csoda, hogy a gyerekek szépek, gömbölyűek.

Három hónapos korukig naponta hatzór szoptatja anyjuk őket. Később, a szobájuk mellett levő tejkonyháról kapják az „utánpótlást”. Az egészségük mindennap friss levegőre mennek: félóra leviszik őket — anyjuk sétálhat, leülhet velük.

Hathónapos koruk után elválasztják őket. Ha a hozzátartozók és a körülmények alkalmasak a gyermek nevelésére, hozzájuk kerülnek. A többiek állami gondozásba, a lakóhely szerint illetékes csecsemőotthonba. Kétéves korukig — az esetek többségében — ellátásukról az állam gondoskodik. A „pótanyukák”, a gondozónők segítenek megtenni az első lépéseket, tanítják őket az első szavakra, a játékra... ★

— Ha szabaduláson után nem akarom a régi életemet élni és visszakerülni ide, valaki mellett meg kell állapodnom. Sokkal jobb életem lesz mellette... ★

Karsai Eszter 1970 augusztusában ismerkedett meg életársával, s októberben már bevonult letölteni büntetését. A férfi, a rövid ismeretség, s a több mint hároméves ítélet ellenére is kitartott mellette.

— Ha szabadulok, szeretnék tanulni, és szeretném én nevelni a gyerekeket... Az életársam feleségül akar venni, s a gyereket a nevére akarja írtni.

A hároméves kislány még nem látta az apját — nem kíváncsi rá. A férfi viszont, a leendő férje, nagyon szereti a gyereket. Ő vitte haza az intézetből a nagyszülőkhöz, s rendszeresen leutazik, hogy lássa a gyereket. Már úgy érzi, hogy felelősséggel tartozik érte — az apa felelősségével...

Karsai Eszter nem először van börtönben. Talán nem is érez annyi erőt magában, hogy szabadulása után egyedül álljon meg a lábán. Cselekedetért szülei is elítéltek, kapcsolata megszakadt velük. — „Valaki mellett meg kell állapodnom” — mondta a beszélgetés kezdetén, s anélkül, hogy ismernék a férfit, úgy hiszik, mellette meg lehet állapodni.

A házasságban az érzelmi kapcsolat döntő jelentőségű. (Amikor erről kérdeztük Karsai Esztert, azt válaszolta: — Nem tudom, hogy ez megvan-e... S nem is akarok erre válaszolni.) De ez a férfi nemcsak otthon akar nyújtani neki és gyerekeinek, hanem ő hozta helyre a megromlott kapcsolatot a szülőkkel is. S az apa helyett, aki sohasem volt kíváncsi gyerekeire, már a rövid ismeretség után is, igyekszik apja lenni a kislánynak.

B. J.

„Lajossal mi van?”

TOMBOLT A CSALÁDI VIHAR. Férj, feleség mondta a magáét. Először a férjnek sikerült fékezni indulatait, rövid hallgatás után csaknem könyörgésre fogta a dolgot:

— Tudod, hogy nagyon szeretlek, ne élj vele vissza. Az asszony vérszemet kapott:

— Szenesemberből minden ujjamra jutna azt, ha akarom. Gyűlölöm azt a percet, amikor kimondtam az igent. Tudhatom volna, hogy nem érdemes veled kezdeni. Mit kaptam én tőled eddig?

— Mindent megtettem, amire kértél.

— De nekem ez nem elég.

— Nem adhatok többet. Nem hiszem, hogy rossz férj vagyok.

— Hogy te mit hiszel, engem nem érdekel. Befejeztük. Vedd úgy, hogy mátlól kezdve nem tartozunk egymáshoz.

— Ez az utolsó szavad? — kérdezte szomorúan a férfi.

— S ha igen? — kérdezett vissza az asszony.

— Ne légy gonosz — kérte a férfi.

— Meguntalak — csattant a sértő válasz.

A fiatal férj leült, arca megmerevedett, képtelen volt gondolkodni. Mintha üres volna körülötte minden. Félelem fogta el, amikor eszmélni kezdett:

— Nem, nem lehet igaz, hogy elveszitem. Nem csálódhatok abban, akit annyira szeretek. Most is szeretem, bár a sértéseit nehéz lesz elfelejteni.

Megunt, mert én csak szenesember vagyok. De meny-

nyit dolgoztam, hogy minde meglegyen a családnak. Sokszor tizennégy órát naponta. Ötvenkilos kosárral a hátamon le a pincébe, fel a kocsizhoz. Megállás nélkül. Sokszor a borralaló nagyobb részét is neki adtam. Azt akartam, hogy haladjunk valamire, hogy ne legyenek itt-hon filléres gondok. Most pedig kiadta az utamat. Am legyen. Még szerencse, hogy maradt nálam valamennyi pénz. — Felállt, s anélkül, hogy szólt volna a feleségéhez, bevágta maga mögött az előszobaaajtót. — Mert én csak szenesember vagyok — hajtogatta, ahogy lefelé szaladt a lépcsőn. Meg hogy a múltam... Mindent elmondtam neki, amikor megkértem a kezét. Akkor nem volt baj, hogy többször voltam börtönben? Most lett csak érdekes?

A harmadik két deci után már nem feszítette ennyire az indulat a sarki borozóban. A negyedik és az ötödik két deci után már megközelítően sem látta olyan elvesztett embernek magát, mint egy órával ezelőtt.

Három sarokkal odébb pedig ivócimbora is akadt. Először ketten, majd hárman „vígasztalgatták” egymást.

— Nehéz az élet, de mi szeretjük egymást. Igaz, gyerekek?

LESZALADT MÉG KÉT DECI, ÉS ELINDULTAK.

Aki biztosabban állt a lábán, segítette a másikat. Leg-

inkább az önértében megsértett férj szorult segítségére. Bambán nézett két fiatal társára, amikor megálltak az egyik gépkocsi mellett.

— Meglevegőztetjük egy kicsit az urat — tréfálkoztak amazok, amikor Lajost betessékelték a kocsiba. — Nem fog ártni. Nem szabad ennyire elártni, fiatalember.

A sétakocsikázás nem sokáig tartott. Néhány kilométer után elbúcsúztak egymástól a barátok. A rendőrségen azonban hamarosan viszontlátták egymást.

A huszonégy éves, többszörösen büntetett elítélte, még mindig kesergő férjjel mi már a Pest megyei Büntetésvégrehajtási Intézetben találkoztunk. Előzetes.

— Sopronkőhidáról szabadultam utóljára — mondta, mielőtt bármit is kérdeztünk volna tőle. — Két év hét hónapom volt. Nem fogadkoztam a szabadulás előtt, annál inkább élt bennem a vágy, hogy befejezzem azt az életformát. Így mentem vissza a feleségemhez is. Nagyon rendesen fogadtak. Két nap múlva már dolgoztam. Nagyon nehéz fizikai munkát választottam. Jól kerestem.

Egyszer-egyszer azonban kirúgtunk a hámból, és most már tudom, ez ejtette gondolkodóba a feleségemet. Nem hiszem, hogy még egyszer visszamehetek hozzá. Pedig változatlanul

szeretem. Különösen a kislányunkat. Héthónapos.

— Amikor kirobbant a családi vihar, és nyakába vette az italboltokat, nem gondolta, hogy a lehető legrosszabb megoldást választja? — Hogyan mondta, előtte egyetlen pohárral sem ivott.

— Bár otthon maradtam volna! Később biztosan rendeződtek volna a dolgok, s ma nem úgy nézne rám a feleségem: megmaradtam börtöntürelmeknek.

— Ezek szerint többször volt börtönben.

— **MOST VÁROM A HATODIK SZABADSÁGVESZTÉS-BÜNTETÉST.** Másra nem számíthatok. Nekem, mint többszörös visszaesőnek, könnyen megadja az egy évet a bíróság. Még szerencse, hogy a jogtalan használat a múlt évben történt. Most már — olvastam az új Btk-ról — lopásnak minősülne. Többszörös visszaeső vagyok, és elsőrendű vádlott. Nem tiltakozhatok. Nekünk, akik annyiszor megjártuk már a börtönt, jobban kell vigyáznunk.

— Hány évnek kellett eltelnie ahhoz, hogy most, mint előzetes így gondolkozzék?

— Ha jól számolom, hat évet töltöttem eddig börtönben.

— Azokat az éveket herdalta el, amelyek talán a legszébbek lettek volna az életében.

— Az ifjúságomat vesztet-

ANYA ÉS FIA

A tavaszi nap ragyogó sugarai bearayozták a termet. Az asztalokon fénycsóvák remegtek, mintha ünnepi kivilágításban várnák a látogatókat. Egymás mellett ültek az elítéltek, arcukon a várakozás izalma feszült. Az otthoniakat várták: a szülőket, a feleséget, a kedves, szeretett hozzátartozókat. A felügyeletnek senkit sem kellett figyelmeztetni. A teremben szinte ünnepélyes, néma csend honolt.

Végre! Megérkeztek!

Még egy utolsó csomagellenőrzés, s egymás után lépnek be a vendégek, s foglalják el helyüket az elítéltekkel szemben. A soron következő látogató — aki az ajtón belép — egy idős, tőpörödött anyóka. Vakítja a fénysugár. Hunyorogva keresi a fiát a sok egyforma ruhás ember között. Néhány bizonytalan lépés után megáll, hosszasan nézeget jobbra, balra, majd elindul egy integető kéz irányába. Amikor közelebb ér, lépései határozottabbá válnak, megtalálta, akit keresett. Megáll a fiával szemben. Nem szól, csak néz, majd lassan megerednek szeméből a könnyek. Mint gyémántcseppek gurulnak alá a megtört, ráncos arcon, lecsapnak a ruhára, a földre, egy megfáradt idős anya könnyei. A némaságot a fiú szavai törik meg:

— Na, ne ríjjon már! Üljön le! Még be sem jön már sír! ... Na!... üljön már le... úgy... oda... Isten hozta anyám!

Az idős asszony nagynehezen nyugalmat erőltet magára. Leül. Letörölgeti arcáról a csordogáló gyémántcseppeket. Még mindig nem szól. A kis szatyrában matát, lassan az asztalra rakja belőle a hazait.

— Hát megint ide kerültél fiam! Na, egyél! Jó szívvel hoztam. Sütittem neked egy kis fánkot. Kolbász is van, még a karácsonyi ölésből. Zsiga bányád csinálta, úgy ahogy te szeretted. Na egyél!

Szinte egyszuszra mondja mindezt, mert érzi, ha megáll, ismét nem tud parancsolni könnyeinek.

A fiú — a harminchat éves Nagy István — nem kéri magát kétszer. Nagyon várta már a jó hazait. Ezért is küldte most anyjának a látogatási engedélyt, no meg azért is, mert a felesége bejelentette, hogy válik, rá többé ne számíton. Nem akarja tovább folytatni az életet olyan emberrel, aki csak az itálnak s a barátainak él, és élete nagy részét a börtönben tölti. Megírta, hogy sem a leveleire nem válaszol, sem látogatáiba nem jön többé.

A gondolatok közben gyors ütemben tűnnek el szájában az ízes, otthoni ételek. Nem szól, csak nagy falatokban eszik.

Az anya egy ideig nézi ezt a — korához képest — megregegedett arcot, a mozgó száját, a le-fel csúszkáló ádámcsutkát. Nézi, hogy milyen mohón, gyorsan nyeli a falatokat egymás után, majd csendesen beszélni kezd:

Megint nem bírtál magaddal,

hogy ide jutottál. Nekem már a templomba is szegyen elmenni, mert ujjal mutogatnak az emberek, és mondják: Na, itt jön ni annak a börtöntölteléknek az anyja. Hát ezt érdemlem én tőled? Milyen jó sorod volt otthon, de te uraskodni akartál, neked a város kellett. Ha ott maradtatok volna Eszterrel a faluban, nem kerültél volna megint ide! Dehát beszélhet neked az ember, nem hallgatsz a jó szóra.

A fiú ingerülten vág köze: — Hagyja már abba anyám! Csak azért jött, hogy prédikáljon?

Mikor jön már meg az eszed?

Szép, dolgos feleséged van. Mind a ketten dolgoztok vol-

na, jól élhettetek volna otthon. Most meg megint bent vagy a börtönben, és még az asszonyod is elhagy. Hová mégy, ha innen kiengednek? — Mert én már nem tudom azt megvárni. Öreg is, fáradt is, beteg is vagyok. Egyedül élek, senkim nincs, akihez szólhatnék, csak te lettél volna. De annak vége.

Az utolsó mondatoknál ismét megerednek a könnyei, nem képes uralkodni magán. A síró, panaszos hangra, a csordogáló könnyekre a szomszédokban ülők is felfigyelnek. Hallják az asszony szavait, látják síró szemét, s vele szemben az utolsó falatokat nyelő embert.

Nagy István a hirtelen támadó csendre, a zokogásra felfigyel, körülnéz, észreveszi a rámeredő pillantásokat. Mintha rosszállást olvasna ki belőlük. Agyát előnti a vér, arca bíborvörösé válik. Mérgeesen mordul:

— De a mindenségít neki! Mondtam már, hogy hagyja abba! Inkább ne jött volna el, ha folyvást csak présmitál! Még az anyja is csak bántja az embert, senkitől sincs nyugovása. Menjen haza, és pihenje ki magát! — Nagy lendülettel feláll, s elindul kifelé a teremből. Viszszaszól: — A következő látogatásra ne jöjjön!

Az anya hangosan felzokog

Feláll, rogyadozó léptekkel elindul a kijárat felé. A teremben mélyes csend lesz, égő, fénylő tekintetek kísérik az odaérkező nevelőtest támogatásával távozó anyát.

Az asztalon kibontott csomagban egy pirosra sült fánk jelezte, hogy néhány perccel előbb ott emberek ültek.

Cs. F.

Hogy újra együtt legyenek

Nézi a képet, gondolatban felidézi azt a pillanatot, amikor elkattant a fényképezőgép, és megörökítette a családot.

Akkor még együtt voltak. Három kisgyermek: a kilencéves Anikó, a hétéves Sanyika és a legkisebb, Józsika. Ott állt büszkén a férje

is. Az édesanya boldogan mosolygott. Szíve alatt már új magzatát hordta.

Most mindez oly távolinak tűnik itt Kalocsán. A család széthullott. Férje szabadságvesztés-büntetését tölti. Két gyermeke intézetben van. A legidősebbet hozzátartozói nevelik. Bujka Józsefné büszkén meséli, hogy legutóbbi levelében édesanyja azt írta, hogy kifizia kitűnő tanuló, csak a szülei nagyon hiányoznak...

Időközben megszületett a negyedik gyerek, a csodálatosan szép, dús, hosszú hajú Tímea.

A tiszta, gondozott külsejű fiatalasszony gondolatai már a jövő felé szállnak. Szavaiból a józanság, a gyermekei iránti féltés, a felelősségérzés csendül.

— Férjem augusztusban szabadul, én negyed kedvezményen novemberben. Amikor legutóbb a férjem itt volt beszélőn, elhatároztuk, hogy szabadulásunk után hazaviszük a gyerekeket. Néhány évvel ezelőtt új lakást kaptunk, régi bútorainkat is kicseréltük. Férjem nehézségekkel, jól keresett. Fizetéséből szerényen ugyan, de megéltünk. Van rádió, televízió, a legszükségesebb háztartási gépek.

Bujka Józsefné először van börtönben, először van távol a családjától.

— Kimondhatatlanul rossz nélkülük, ezerszer megbántam, hogy bűncselekményt követtem el. Sajnos, a történetek változtattak már nem lehet, csak okulni. Éjszakánként arról álmodom, milyen egyszerű lesz ismét otthon a négy gyerekkel.

A bölcsőde vezetője elmondta, hogy Bujka Józsefné igen tiszta, rendszertető, figyelmeztet magatartású. Rajong a kis Tímeaért. Mint zárkafelől, nemcsak megköveteli a tisztaságot, a rendet, hanem példát is mutat. Ezért nemegyszer ki is gúnyolták.

— Azért, mert cigány vagyok, nem kell koszosnak, mocskosnak lenni — mondta. — Nemcsak azért ügyelek a tisztaságra, mert a kisgyereknél ez nagyon fontos. hanem, mert kint is így szoktam meg.

Biztos vagyok benne, ha férje az újságban meglátja a kis Tímea fényképét, büszke lesz szép kislányára. Bizonyára ő is mindent elkövet annak érdekében, hogy — úgy, mint egykor — újra együtt legyen a család. Szabadon, boldogan.

—Zimm—

KINT ÉS BENT

HARSOGÓ FRISS ZÖLD A TERMÉSZET A SOK ESŐ UTÁN. Utazás közben befeleledkezik az ember a csodálatos átalakulásba. Az alapszín mindenütt — erdőn, mezőn — a zöld, gazdagon tarkítva a sokszínű virággal. Roboghat velünk a vonat Debrecen felé vagy a Dunántúlon, a táj, ahol járunk, egyaránt megkapó. Hogyne felejténé tekintetét az ember a Vác—Sturovó vonalon a meredek hegyoldalon, illetve a Dunakanyaron. A Börzsöny szépségét vadsga adja, még akkor is, ha a hegyoldalon sok kis nyaraló néz le. A Dunakanyar szépségéről aligha kell szólni.

A tavasz is szóba kerül, amikor Kovács Józseffel beszélgetünk a márianosztrai fegyházban. Kovács hozzáteszi:

— Mi is látjuk, milyen szép ilyenkor a természet. Mert valamiképp látunk belőle. Kár, hogy nem többet. S ami még megjegyznék: a legnagyobb baj az, hogy most látjuk ilyen szépnek. Miért nem akkor, amikor mi is kedvünkre mehetünk kirándulni, nagyokat sétálni egyedül, vagy a családdal. Vagy mindig az a szép az ember számára, amitől elzárta magát?

— Mondanak ilyesmit és igazat mondanak. Alakulhatott volna ez azonban másként is. Akkor, ha nem kerül sor, magánál például, a kilencedik szabadságvesztés-büntetésre. S ami szomorú, többben értek el ilyen „kimagasló” eredményt.

— Mentésemre szolgáljon, igazán nagy ügyem egy sem volt. Többnyire REF-megszegésért kaptam négy-öt hónapot. A mostani azonban már huszonhat hónap. Visszaesők esetében szigorúbb már a törvény.

— EZ IS A TÖBBSZÖRI VISSZAESÉS KÖVETKEZMÉNYE. Mikor indult meg lefelé a lejtő?

— Jó tíz esztendővel ezelőtt. Előtte nemhogy a börtönt, a rendőrséget sem ismertem. Annál sürűbb vendége voltam később a rendőrségnek, illetve a börtönnek. Elsősorban családi okok miatt. Erről azonban nem szívesen beszélnék. Régi sebeket kellene felszakítani. Borral igyekeztem enyhíteni a bánaton. Eleinte még csak ment valahogy, de a mértékellen intalozás később megbosszulta magát.

— Azt olvastuk a fejlődési lapján, hogy családi kapcsolata rendezett.

— Szülői ágon. A szüleimmel levelezek, ők jönnek beszélőre is, velük leszek a szabadulásom után. Sok biztatást kapok tőlük, ami azt is jelenti: talán sikerül megszabadulnom a közelmúlt szomorú sorozatától. Negyvenéves vagyok, meg kell gondolnom, mit csináljak. Most meg kezdhetek valamit, ha szabadulok, később egyre nehezebb lenne.

— Nem volt munkahelye?

— Alkalmi munkából élt.

— Hogyan?

KOVÁCS ÚGY TESZ, MINT AKI NEM ÉRTI A KÉRDÉST.

Élhet biztosan alkalmi munkából az ember? Elfőrdül, hogy egyszer-egyszer jól keres, adódhatnak azonban szűkebb napok is, amikor semmi sem sikerül.

— Nem akartam én alkalmi munkás lenni, aztán mégis így adódott. Volt nekem állandó munkahelyem is. Időnként azonban összejttem a cimborákkal, felöntöttünk a garatra, és másnap zúgó fejfel nem volt kedvem bemenni. Később azért nem mentem be, mert szegyeltem magam. Mit tehettem: leszámoltam. Ez gyakran megismétlődött. Aztán folytatódott. De ebből elég volt.

— A benti magatartása jelez ilyesmit. A mostani pénztudalom többek között. Előbb-több magához kell térnie az embernek.

— Nem ez az első. Négyeszer részesültem kisebb-nagyobb jutalomban.

— A bélyegüzemben dolgozik, meős. Nehéz munkát végez?

— Általában ötven-hatvan elítélt munkájáért felelek. Eddig, úgy érzem, sikerült eredményesen eleget tennem a beosztásommal járó kötelességnek. Tavaly például már szeptemberben befejeztük az éves tervet, s a múltkoriban a Filatélia megbízottjai is elismeréssel szóltak a márianosztrai bélyegüzemről. Ami pedig a jelenlegi eredményeket illeti: ha így folytatjuk, most is korábban sikerül befejezni az évet. Az évi értékelést azonban már nem várom meg.

A SZABADSÁGVESZTÉS-BÜNTETÉS IDEJE ALATT képes volt kiemelkedő eredmények elérésére, a szabad életben inkább a bűnöző életmódot kedvelte. Hogyan lehet ezt a kettős magatartást összeegyeztetni?

— Magam sem tudom. De hogy ennek egyszer s mindenkorra vége, azt valamilyen még tudnám bizonyítani.

— Éspedig?

— Nem azzal, hogy engem nagyon ritkán láttak kihallgatáson, nem is azzal, hogy a munkámat mindig rendesen végeztem, hanem azzal, hogy Márianosztrán végig tudtam parancsolni magamnak. Azt mondtam: úgy fogok szabadulni, hogy ne legyenek fillelres gondjaim már az első napokban, ennek érdekében minden pénzemet letétbe tettem. A kiétekezés jelentős részét is. Az elmúlt évben például hatszáz forintot sikerült összeszorgolnom a kiétekezésből. A másik, amiről ritkán beszéltek, azt mondtam, meg fogok küzdeni az étellel. A zárkában sem szótlan eről. Hogy mondhatna ilyesmit az ember, amikor még messze van a szabadulástól, s máris azt kérdezzétek, tréfásan vagy komolyan: Mikor látunk viszont? S ami még kell hogy visszatartson: ne én legyek a család szegénye. Olyan rendesek a testvéreim, mindegyiknek szép otthona, családjá van, legyen már egyszer nekem is nyugalmam. Egyszerre a szülői háznál, később majd meglátjuk.

— BIZTOS MUNKAHELYRE SZABADUL?

— Három helyre mehetek, állítólag. Azt mondták az otthoniak, hogy ilyen gondjaim ne legyenek.

— Nem lenne nyugodtabb, ha konkrét válasz volna a kezében valamelyik üzemtől?

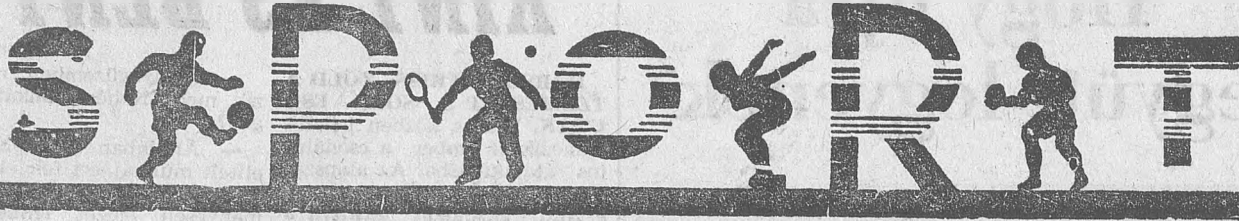
— Szeretek dolgozni, nem hiszem, hogy gond lenne az elhelyezkedés.

Manapság valóban nem gond az elhelyezkedés a börtönből szabadultak részére, mégis jobb, ha választással jelentkeznek valaki felvételre. Nem akarjuk ezzel kétségbevonni Kovács József szándékát, hogy szabadulása után legalább úgy megállja a helyét, ahogyan Márianosztrán, ám félt, hogy elkíséri a múlt, hogy amikor összeakad a régi cimborákkal, és megcsillogtatják előtte a lehetőségeket, alkalmi munkás marad. A „vagy az egyik, vagy a másik, vagy a harmadik helyen sikerülni kell”, kicsit bizonytalan. Most is azt mondjuk, amit a beszélgetés alkalmával: érdemes ezen elgondolkozni.

—ko—

Szerkesztői üzenetek

PEST MEGYEI BV. INT.; Barta Mihály elítélt: Hóvirág c. elbeszélése nemes emberi érzéseket tükröz. Írásának hangulata, atmoszférája van. A levélben felvetett problémát megértjük.

KERÉKPÁR

Több nagy versenyt!

Es történt Berlintől Varsóig

Tizenhat napos küzdelem után befejeződött a 25. jubileumi Berlin-Prága-Varsó kerékpáros békeverseny. Írók tollára kívánkozna mindazt megörökíteni, ami a 2016 kilométeren történt: a verseny rész- és célhajráit, a bukásokat, örömeiket és drámákat, idegfeszültséget és izgalmat, emberfeletti erőfeszítést és kimerültséget.

hogy behozza 5 másodperces hátrányát, és megnyerje az összetett versenyt, de előtte egy csehszlovák fiú elest, s ezzel a szovjet versenyző reményei is szertefoszlottak.

A magyar csapat a tizenegyedik helyen végzett. Szabó István, a Magyar Kerékpáros Szövetség főtájkára így ért el:

— Arra számítottunk, hogy csapatban megszerezzük legalább a hatodik helyet, egyéniben pedig egy-két versenyzőnk ott lesz a tizedik hely körül. Minden jól indult de a hatodik szakaszon a hideg, havas esőben szétszakadozott a csapat, teljesen elgámbólyogtak, és összeomlottak a versenyzők. (Ezen a szakaszon, Karlovy Vary előtt 26-an adták fel a versenyt). Ha ezt nem számítottuk, a többi 13 nap eredményei alapján az ötödik letünk volna. Tervünket részben a körülmények, részben a megfelelő küzdőszellem hiánya keresztelte.

GÉRA VOLT A LEGJOBB

Pásztor István vezetett edző szerint a csapat erőállapota jó volt, végig lépést tartott a mezőnyrel, taktikai téren és küzdőszellemben azonban sok a teendő. Takács egy szakaszon volt első, Géra egyszer második és egyszer ötödik.

— Együttesünkől Géra szerepelt a legeredményesebben — jegyezte meg a szakvezető. — Eredménye 13 szakaszon számított be a csapatátlatba, Busi és Takács pedig 8-3 alkalommal. Busi szereplése kellemes meglepetés, élete első nagy versenyén kitűnően helytállt. Pedig ez volt eddig a leggyorsabb békeverseny.

Takács András csapatkapitány: „Sajnos, komoly taktikai hibákat vétettünk, így a gyengébb csapatok is elénk kerültek.”

Valóban, így igaz, ez a lengyel szakemberek is megállapították, s szerintük erre egy orvosság van: minél több nagy versenyen kell részt venni.

DRÁMÁK AZ ÚTON

S a drámai mozzanatok: Szurkowski, a tavalyi és tavalyelőtti győztes, a hatodik szakaszon 14 perccel maradt el az élbolytól. A riportereknek csak ennyit tudott mondani: „Majdnem megfagytam.” Géra Imre, Krakó után közel 80 kilométeret kerekedett a mezőny előtt (erre még nem volt példa), de tíz kilométerrel a cél előtt egyszerűen úgy érezte, nem képes tovább küzdeni az orkánserű széllel, és elvesztette a több, mint háromperces előnyt.

Milde, a kitűnő NDK kerékpáros, aki egymás után három szakaszon győzött, de bukott, és kórházba szállították.

Nyeljubin az utolsó szakaszon oroszulként harcolt,

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13				14							
15			16	17						18	
19			20	21						22	
23		24							25		
		26						27		28	
29	30	31			32	33			34		
35	36				37						
	38				39						
40					41					42	
43					44					45	
46					47					48	
49					50					51	
52					53					54	
					55					56	

— Feketen jött a világra egy újszülött Budapest. — Hogy történt ez? — Megmondom. (Folyt. a vizs. 1., függ. 30. és vizs. 35. sz. a.) Vizs. 30. 13. Részlet, nevelővel. 14. A 18. században élt svéd csillagász, akinek neve minden időjárásjelentésben szerepel. 15. A férfi műkorcsolyázás francia bajnoka. 16. Gyorsabb ver a szíve. 18. Antimón. 19. Hónap rövidítése. 20. Tágra nyitott szemmel ránez. 22. Fában fából él. 23. Kicsinyítő. 24. Nemes és nagyilek. 25. Tübe fűzik. 26. Minden... kanál. 28. Ertelmiségi. 29. I. N. 31. Szíriai magaslát. 33. Japán nagyváros. 38. Sav és kutyá tulajdonsága. 39. Minden idők egyik legnagyobb francia előadóénekesnéje volt. 40. Hozzányúl. 41. Nagy jelentőségű. 42. Tiltó szó. 43. Kézre pályázó! 44. Szorgalmas, tevékeny. 45. Némelyikből benzín csordogál. 46. Latin „én”. 47. Ürökdőlő kerti díszeszeje. 48. Ostoba. 49. Szilikon. 50. Közégsz. Nagykáta közlelem. 51. Szerzetes. 52. A londoni rádió. 54. Mértani fogalom. 56. Megbiccenti a fejt.

Függőleges: 1. A bételdió ennek a pálmának a termése. 2. Kőrüvett, elhatárolt. 3. Baranyai falu. 4. Szolmizációs hang. 5. A C. 6. Téli álmát alussza. 7. Gyöngyosor. 8. Jó fejd. 9. Közelkeleti állam külügyminisztere. 10. Zemei éjlenes. 11. B. S. 12. Kis srác. 13. Hamis, nem hitelen (rat). 14. Tengerentúli sűrűnyoz. 15. Időjárás is lehet ilyen. 20. Nehéz munka. 21. Nemrégiben. 22. Nátriumkarbonát — magyará. 24. Ella Fitzgerald is ez (két szó). 27. „Vesztett csaták... futások” (Petőfi). 32. Oltaváros. 33. Arra a helyre juttat. 34. Lásd függ. 5. sort. 36. Afrika állam fővárosa. 37. Ide-oda mozg. 40. Dízesebb, régiesen. 41. Lepkét... (lepkére vadászni). 42. Kedvelt üdülőhely a Dunakanyarban. 44. Piperkóc — az angoloknál. 45. Finom bútorfa. 47. E napig. 48. Különc festő (Salvadore). 51. Széptevés. 53. C. N. 55. NDK-beli motorkerékpár-márka. 56. Fővárosunk rövidítése.

VB-SELEJTEZŐ MÉRKŐZÉSEN

Egy pont a Rasunda-stadionból

Svédország—Magyarország 0:0

Hosszú volt a 90 perc, mint-ha lassabban járt volna az óra. De végül mégiscsak sikerült a magyar labdarúgó-válogatottnak elérnie a célját: hosszú évek után újra pontot szerzett Stockholmban — világbajnoki selejtezőn. A döntetlen eredmény a magyar válogatottnak kielégítő sorozatának folytatása.

Nem volt szép labdarúgás (kevés kivétellel ma ez jellemző a tétmérkőzésekre), két ideges csapat küzdelme volt, inkább több hibával, mint taptot kiváltó akcióval. A svéd válogatottnak a találkozón nagyobb részében fölényben játszott (ámbar a magyar együttesnek legalább annyi lehetőség volt a gólszerzésre).

Ez alkalommal is leginkább a védelem dicserhető a magyar együttesből és az a küzdőszellem, amellyel sikerült a döntetlent kiharcolnia.

A magyar csapat igyekezett túlzottan is a védekezésben, a gólhárításban nyilvánult meg, kevésbé a támadásvezetésben. Ezt nyilvánvalóan sokan a magyar labdarúgók ferhére róják fel, de most örülünk a gól nélküli eredménynek, mert a magyar válogatottnak pozícióját erősíti a világbajnoki selejtező csoportban, amelyben ezzel 3 mérkőzés után öt pontja van. Hátravan még két találkozó, Ausztriával s a visszavágó a svédekkel.

Svédország: Hellström — Cronqvist, Kristensson, Nordqvist, Grip — Svensson, Bo Larsson — Grahn, Kindvall (Flink, 84. perc), Eklund (Sandberg, 75. perc), Persson.

Magyarország: Géczy — Fábrián, Páncsics, Bálint, Juhász P. — Szűcs, Kú — Szóke (Dunai, 76. perc), Kocsis, Bene, Zámbo.

ÖTTUSA

Balczó szereplése élmény volt

Vélemények a nemzetközi viadalról

Véget ért az olimpia előtti legnagyobb nemzetközi öttusa-verseny. A magyar szövetség viadala nemcsak azért volt jelentős, mert neves külföldi versenyzők indultak, hanem azért is, mert sokak számára ez volt a mérce az olimpiai kiküldetéshez.

Néhány vélemény a versenyről.

Edgar Fried, a Nemzetközi Öttusa Szövetség alelnöke: — Mindig tudtam, hogy a magyarok jól rendezik a sporteseményeket, s most erről személyesen is meggyőződhettem. Örvedetes, hogy milyen sportszerű volt a légkör, nem akadtak viták, óvások. Irigylem a magyarokat a tehetséges utánpótlásukért, kiváló rendezőgárdájukat s loállományukat. Élmény volt számomra Balczó szereplése. Győzelme több mint bámulatos, őszintén kívánom, hogy nyerjen aranyérmet az olimpián.

E. Jarrot, a francia csapat vezetője: — Több volt ez, mint

mini-világbajnokság, mindazok, akik itt voltak, az olimpián az élcsoportot alkotják. Jó ötlet volt a lovak kategorizálása, más nemzetközi versenyeken is be kellene vezetni.

O. Csuvilin, a szovjet csapat edzője: — Nekünk most erős versenysorozatunk kezdődik: Minszk, Kijev és a szovjet bajnokság. Még meszse vagyunk attól, hogy tiszta képpünk legyen az olimpiai csapatunkról.

Balczó András: — Nem hittem, hogy a heidenheimi nehézségek után ilyen jól esik majd a versenyzés. A pisztolylövés után már biztam abban, hogy megszerezem az első pontot.

J. Cotton, az amerikaiak versenyzője: — Bármikor szívesen jönnék Budapestre, ha meghívnak. Nálunk még lesz egy válogató verseny, s aztán állítják össze a csapatot. Szeretnék bekerülni az együttesbe, s utána ismét eljőnni Budapestre — turistaként.

FUTBALLTURMIX

Június 14., 17., 18... esetleg 20... Ezek a napok lesznek az európai labdarúgás nagy dátumai, hiszen ekkor alakul majd ki a végő sorrend, kontinensünk labdarúgó rangsorának élmezőnye...

Június 14-én véglegesen Brüsszelben vár a következő EB-feladat válogatottnkra, amikor is a Szovjetunió lesz az ellenfele; Antwerpenben rendezik a Belgium—NSZK találkozót, mert a nagyobb nézőtérien eleget tehetnek a mintegy 20 000 nyugatnémet szurkoló jegyigényének. Június 17-én Liège-ben az elődöntőben a vesztes, június 18-án, Brüsszelben — (megismételt mérkőzés esetén 20-án) a győztes csapatok döntik el egymás között az Európa-bajnokság nagyon értékes aranyérmének sorsát.

„A döntetlen is elég lenne...” — írták a címben minnap a spanyolországi UEFA-tornáról, amelyen nagyon nehéz csoportjában dicseretesen szerepelt, de végül is elbukott a magyar válogatottnak.

— A skótok ellen 0:2, majd 1:2 után győzött bravúrosan 4:3 arányban ifjúsági válogatottnak — mondta Sebes Gusztáv, az MLSZ elnökségi tagja, a 19-23 évesek bizottságának vezetője —, majd a szovjet válogatottnak ellen ért el nagyon

értékes 2:1 arányú győzelmet. Megvolt a lehetőségünk, hogy az NSZK ellen megszerezzük a továbbjutáshoz szükséges egy pontot. A VM Egyetértés fiatal csatára: Weimper — neki szokatlan szerepkörben — három nagy lehetőséget szalasztott el, s a győri Horváth László szép kapufát lött. A nagy nemzetközi rutinú, számos Bundesliga-játékost felvonultató NSZK csapata így kiharcolta a továbbjutást.

Egy pillantás a bajnokságra...

A válogatott mérkőzések sorozata felborította az eredeti programot, a vártnál hosszabb pihenőidő következett be az NB I-ben.

A tizedik bajnoki fordulót május 28-án vasárnap játszák, s hétközi forduló lesz május 31-én. Ez az a forduló, amelyet május 17-én, a közbeiktatott belgrádi magyar—román EB-mérkőzés napján kellett volna lejátszani.

Május 28-án a következő az NB I menetrendje: Videoton—Egri Dózsa, Bp. Honvéd—Haladás VSE, Tatabánya—Újpesti Dózsa, Salgótarján—VM Egyetértés, Pécsi Dózsa—Ferencváros, Csepel—Komlói Bányász, Vasas—Diósgyőr és MTK—Rába ETO.

NB I B

Szállítók—Békéscsaba	0:1
Pénzügyőr SE—MÁV DAC	4:2
Dorog—Debreceni VSC	2:3
Várpalota—Kecskemét	1:0
SZEOL—Zalaegerszegi TE	1:2
Szoln. MTE—G.—MÁVAG	2:1
Pécsi Bányász—Volán SC	1:3
Oroszlány—Bp. Spartacus	4:0
Dunaújváros—Ózd	0:0

NB II

Északi csoport	
Ikarus—S.—újhely	1:0
KKFSE—Esztergom	0:0
Nyíregyh.—Nagybátony	0:1
Kazincbarc.—Misk. VSC	0:0
Rakamaz—Gyöngyös	3:1
Leninváros—Vác	3:3
Salg. KSE—BVSC	5:3
Kisterenye—V. Izzó	4:1

Keleti csoport

V. Láng—Szegedi VSE	1:2
KISTEXT—Szegedi D.	1:1
Debr. EAC—Cegléd	4:1
Bp. Építők—Bp. Postás	1:0
BKV Előre—Szol. MÁV	6:0
MGM Debr.—Kiskunhalas	2:1
Jászberény—Gyula	0:1
Szarvas—Budafok	1:4

Nyugati csoport

Pécsi Ércb.—Táncsics SE	0:2
KOMÉP—Almásfűzitő	0:0
Fűzfő—Pápa	1:1
Bauxitbányász—Győri D.	3:1
Olajbányász—Szekszárd	2:2
Sz. MÁV Előre—Savaria	3:2
Zalaeg. Dózsa—Ajka	0:0
Pécsi VSK—Bakony Vegy.	4:1

A hollandiai Boeoburgban befejeződött a nemzetközi egyéni ökölvívó torna. A döntő mérkőzések során szép magyar siker született: a kisvártosúlyban Kerékgyártó Lajos pontozással győzött az angol Turrel ellen és ezzel első lett. A további süllycsoporthoz felé: Evans (walesi), Blazynski (lengyel), Levicssev (szovjet), Morebelli (olasz), Lutz (nyugatnémet), Bötcher (dán), Rutkowski (lengyel), Stachurski (lengyel), Tuiniga (holland) és Seidel (nyugatnémet).

Amszterdamban befejeződött a férfi kosárlabda olimpiai selejtező. Az utolsó két mérkőzésen: Csehszlovákia—Lengyelország 84:76, Olaszország—Bulgária 75:59. Az első, második helyen Olaszország és Csehszlovákia végzett 13-13 ponttal, s így ez a két együttes jutott az olimpia tizenhatos döntőjébe.

A labdarúgó UEFA Kupa döntőjének visszavágóján, Londonban a Tottenham Hotspur 2:1-re nyert a Wolverhampton Wanderers ellen. Miután az első mérkőzés 1:1-re végződött, a Tottenham lett a trófea.

SCINTELA:

Gratulálunk a magyaroknak

A román lapok még mindig bő terjedelemben foglalkoznak a belgrádi EB-negyeddöntővel. Több lap utal arra, hogy fátylat kell borítani a korábbi mérkőzésekre, mert jön az újabb feladat, a Dánia elleni olimpiai selejtező. Más újságok viszont keresik a magyarokat a belgrádi vereségre. A Sportul megállapítja, hogy a találkozó olyan mondatokkal került be a román labdarúgás történetébe, amelyek haval kezdődnek. Ha Neagu, ha Domide nem hibáz százezreket gólhelyzetben, ha a görög bíró megítéli a tizenegyeset.

Nyilatkozott Angelo Niculescu szövetségi kapitány is.

— Szerencsétlen körülmények játszottak közre — mondta. — Dembrowski a bemelegítésnél megsérült, Deleanu pedig a mérkőzés közben vált harcképtelenné. Sajnos, a bíró jogos tizenegyeset nem ítél meg a javunkra.

A Scinteia szerint a továbbjutás elmaradását nem lehet kizárólag a balszerencsével magyarázni, mert nemcsak a román játékosok miatt mulott minden. A magyarok fizikailag kitűnően fel voltak készítve, harcosak voltak a támadásban, szilárdak a védekezésben, és Belgrádban sokkal jobban játszottak, mint az előző két mérkőzésen. „Igaz — írja a lap —, hogy csak minimális különbséggel jutottak tovább, ám ehhez gratulálunk és sok sikert kívánunk.”

Barótit várja a Vasas

Talán a klubcsapatok közül csak a Vasas járt jól azúal, hogy hosszú időre kimenőt kapott a bajnokság. Ezalatt ki lehet heverni a tavaszi súlyos válságot. A klubtól megvált Veres István szakosztályvezető, Machos Ferenc edző.

Várfi Ferenc elnök mondja: — Csak arra számítottunk a továbbiakban, aki maximálisan megtesz mindent azért, hogy a Vasas ne érhessek hasonló kudarcok. Úgy látom, a játékosok megértik az elnökség törekvését, s az elmúlt hetek edzésein már a javulás jelei mutatkoznak.

— Ki lesz az új edző? — Egyelőre Vadász Károly irányítja a tréningeket. Felesleges lenne tagadni, hogy tárgyalunk Baróti Lajossal. Nagyon szeretnénk, ha elfogadná ajánlatunkat és ő lenne a csapat mestere, hiszen éveken át nálunk dolgozott. Rövid látogatás után visszautazott Peruba, ahol még kötelezettségei vannak. Rövidesen újra hazajön és akkor ad végleges — remélhetőleg számunkra kedvező — választ.

— Mi a helyzet a játékosokkal? — Tudomásunk van arról, hogy néhányan a távozás gondolatával foglalkoznak. Velük ebben az értelemben beszélgettünk... De nem állunk olyan jól, hogy bárkiről is önként lemondjunk!

Nyitott még: ki lesz a szakosztályvezető? Beszélnek Bundzsák Dezsőről, Börzsei Jánosról és még másokról is. Az elnök azonban csak ennyit mond:

— Erről később döntünk.

Münchenben befejeződött a két-napos nemzetközi tőrscsapatverseny, amelyen a magyar vívók — megelőzve többek között Olaszországot, az NSZK-t, Japánt és Romániát — a francia és a lengyel csapat mögött a harmadik helyen végzett.

AZ ÍRÁS KIALAKULÁSA

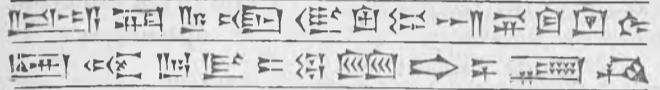
Az emberiség hosszú évszázadokat élt meg gondolatának rögzítése nélkül. A szóbeliség állapota volt ez, ami a kapcsolatok jelentős részétől elvágtatta az embert. A világon azonban egyre több tudás halmozódott fel, amelyek az utókorra hagyományozása írás nélkül nagyon nehéz volt. Körülbelül 6000 éve kezdődik az a folyamat, amely a képirástól (a tárgy képe, jele) vezet a hangírásához (betű). Kialakult a térbeli távolság legyőzésére, a tudás felhalmozására alkalmas és áthagyományozható rögzítési forma, az írás, amelytől csak egy lépés a közönségnek készült írásmű, a könyv megjelenése.

„KÖNYVEK” AZ ÓKORBAN

Babilónia és Asszíria lakói, a sumerek és akkádok 5000—6000 évvel ezelőtt, az úgynevezett ékírással rögzítették mondanivalóikat, melyet hegyes pálcákkal véstek nedves agyaglapokra. Ha egyszerű, köznapi levél szövege került

Egyiptomi hieroglifák

Ókori kis-ázsiai ékírás

rá, akkor csupán kiszáritották, ha nagyobb fontosságú szövegről volt szó, kiégették a kis agyagablákokat. (E táblácskákon található ékírásból 1802-ben Grotefend göttingei gimnáziumi tanár néhány jelet megfejtett, ezután több

kák a városról a nevüket. A pergameniveket főleg juh-, kecske- és borjúbőrből készítették úgy, hogy a lenyújtott állat bőrért napokig meszes vízben áztatták, majd a szőrt lekaparták, a bőrt megszáritták, bedörzsölték krétával, kagylóhéjjal simára csiszolták, és a széleit egyenesre vágták.

KÖZÉPKORI KÓDEXEK

Az V. századtól számított középkor a könyvtörténet gazdag korszaka. Az első században jelentkező kulturális hanyatlás nem a feudalizmus következménye, hiszen a feudalizmus kultúrája még nem bontakozott ki, a rabszolgatartó társadalom kultúrája viszont már bomlásnak indult. Az egyház is kíméletlenül pusztította a pogány kultúrát és annak emlékeit, így az antik szerzők műveit is. A korai középkorban a kultúra még lassan fejlődik, de a polgárság kialakulása, erősödése a papi befolyás csökkenéséhez vezet.

A római császárkor végén már nem göngyölítették tekercesekbe a pergameniveket, hanem áttértek az ívek hajtogatására. Három-négy összehajtott ívet egymásba illesztettek, így alakult ki a kódexforma, amely a IV. századtól vált általánossá. A kódexforma azért is előnyös volt, mert a pergamen mindkét oldalára lehetett írni. 15—20 tekeres tartalmú került egy kódexbe. A középkori kódexeket szerzetesek másolták. A könyvek címét a kódexek is hátul tüntetik fel. A kódexekben a lapokat nem

tett könyvdíszet jelent. A miniatúra eredetileg valamenynyirajzolt vagy festett könyvdísz összefoglaló elnevezése, akár gazdagon ékesített kezdő betű (iniciálé), akár szövegkeret, szegélyrajz volt. Ma már csak a festményeszerű könyvdíszet nevezzük miniatúrának. A középkorban Bizánc volt a könyvdíszítés központja. A reneszánsz korban erőteljesen fejlődik ez a díszítőművészet, a kódexek tanúsokodnak erről. Főként az olasz mesterek voltak kiváló művelői, akikből még Mátyás király is rendelt. A kódexeket fatáblák közé kötötték, melyeket azután selyemmel, bőrrel borítottak, gyakran arannyal, drágakövekkel díszítették. (Mátyás király kódexei — a Corvinák — világhírűek.)

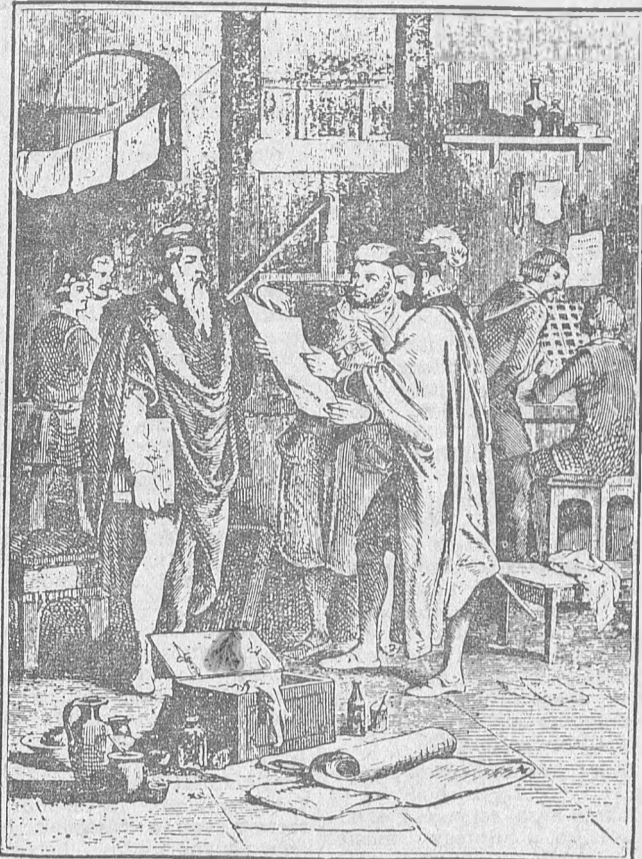
PAPÍRGYÁRTÁS ÉS NYOMTATÁS

Európában még századokig folyt a kódexek másolása, a szerzetesek még ott görnyedtek a pergamenek felett, amikor a Távol-Keleten, Kínában már nyomtatással sokszorosították az írást, sőt papírra nyomtatták. Először simára gyalult fára tükkörírással felrajzolták a szöveget. Körülvésték, majd a kiemelkedő részeket befesték. Nedves papírt vagy selymet terítettek rá, ezt átörzsölték, majd óvatosan lehúzták. Így készültek gyors egymásutánban a levonatok.

A fejlődés azonban nem állt meg. Mozgatható szőjlelek készültek agyagból, majd később fémbe, s ezeket már papírra nyomtatták. Ismeretes egy kínai könyv 105-ből, melyben már megtalálható a papírgyártás teljes leírása, mégis a papír csak jóval később, 751-ben indult el világhódító útjára. A bagdadi kalifa háborúskodott Kínával, és egy alkalommal olyan foglyokat ejtett, akik ismerték a papírgyártást. Ezek segítségével több helyen elkezdtek a papírgyártást, amely az arab birodalomban gyorsan elterjedt. Európában a XII. században kezdenek papírt gyártani, hazánkban pedig kb. a XV. században.

Forradalmi újítást jelentett Gutenberg találmánya, a könyvnyomtatás. Gutenberg a németországi Mainzban élt 1400—1468-ig. 1453-ban tőkletesíti találmányát. Kidolgozza a könyvnyomtatás minden részletét: a betűöntés, a szedés, a nyomás összes műveleit, úgy, hogy ezen a XIX. századig nem kellett és nem is tudtak lényegesen változ-

nemzetközi könyvév jelszavát: „Könyvet mindenki kezébe!” Ez megfelel annak az óhajnak, hogy a nemzetközi könyvév legyen egyúttal az olvasás nemzetközi éve is. Jó alkalom ez arra is, hogy összefoglaljuk a könyv történetét, bemutassuk azt az utat, amely a ma könyvévé vezet.

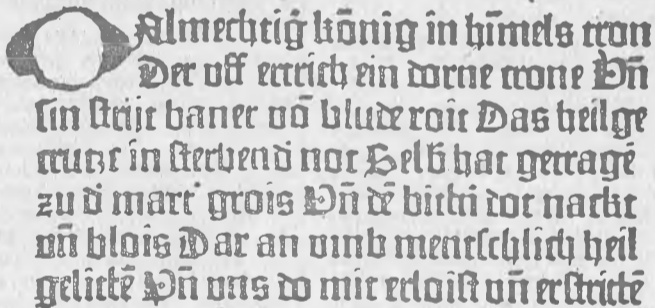
Gutenberg János bemutatja a 42 soros biblia egyik ívét

nak nyomdász-műhelyek, 1472-ben pedig Budára érkezik a nyomdák vándor-könyvkereskedőt foglalkoztattak, aki városunkat is megindul a könyvnyomtatás. Ezeket a legelső nyomdászokat ósnyomdászoknak, nyomdájuk, 1500-ig megjelent termékeit ósnyomtatványoknak nevezzük. Az ósnyomtatványok illusztrációs eszköze a fametszet volt. Ezt az illusztrációt német meste-

polgárok is. Később nagyobb ben pedig Budára érkezik a római Laure-nyomda egyik munkatársa, Hess András, és az ő munkája nyomán Magyarországon is megindul a könyvnyomtatás. Ezeket a legelső nyomdászokat ósnyomdászoknak, nyomdájuk, 1500-ig megjelent termékeit ósnyomtatványoknak nevezzük. Az ósnyomtatványok illusztrációs eszköze a fametszet volt. Ezt az illusztrációt német meste-

A KÖNYV AZ ÚJKORBAN

A XVIII. században Európa-szerte bekövetkezett a polgárság fejlődése. Az európai nyomdászat erőteljes kibontakozása is tükrözi ezt a társas-

Gutenberg János betűi

rek fejlesztik magas művészi fokra; közülük is kiemelkedik az idős. Lucas Cranach és Albrecht Dürer.

KÖNYVKERESKEDELEM

A középkorban könyvekkel kapcsolatban is legfeljebb cserkereskedelemlről beszélhetünk. A kolostorokban eladás céljából nem másolták kéziratokat. A kódexeket kölcsönözték vagy ajándékozták. Nagyobb méretű szervezett könyvkereskedelem a reneszánsz korban bontakozott ki. A könyvvásárlás gyorsan fellendült, egyre-másra nyíltak világi másológyműhelyek, fejlődésnek indult a könyvkereskedelem, és hamarosan találkoztunk már hazájuk határára túl is ismert kereskedőkkel. A nagy humanista könyvgyűjtők igényeit — ilyen volt Mátyás király is — a könyvkereskedők és másolók alig győzték kielégíteni; ezért, és mivel a könyvek ára igen magas volt. Nem csoda, hogy Mátyás király halálára Lorenzo de Medici — a kor másik nagy könyvgyűjtője — így kiáltott fel: „Végre, olcsóbbak lesznek a könyvek!”

A nyomdászat feltalálásával hamarosan tizedére csökken a könyvek ára. Gutenberg találmánya lehetővé tette, hogy ne csak a gazdag főurak és főpapok gyűjtsenek könyvet, hanem a humanista tudósok és

dák. A XIX. század elejéig nincs lényegesen változó újítás a nyomdatechnikában. Ahogy Gutenberg végiggondolta a munkafolyamatot, és megtervezte munkaeszközeit, azon a módon dolgoztak a nyomdászok három és fél évszázadon át.

A litográfia feltalálása indította meg a nyomdászat technikai megújulását, majd egymást követik a nagy jelentőségű találmányok, amelyek valósággal forradalmasítják a nyomdatechnikát. Néhány évtized alatt szellemesen megszerkesztett gépek vették át a munka nagy részét. A gépi munka természetesen nem maradt hatástalan a nyomdászat fejlődésére sem. A könyvek példányszámának növekedésével változás történt a kötésben is. Ekkor már nem győzték bőrrel a kiadványok kötését. Egyre gyakoribb lett, hogy a nyomdából papírkötéssel kerültek ki a könyvek. 1820 táján az angolok alkalmaztak először vásznat a könyvek kötésére, amely Európában rohamosan terjedt.

A legújabb korban bizonyos kétarcúság mutatkozik a könyvnyomtatásban. A kapitalista kiadók a könyvvásárlók leggazdagabb rétegének kielégítésére törekszenek, luxuskiadványok jelennek meg, másrészt megindul a munkásosztály és a parasztság széles rétegeinek szánt, igénytelen külsővel megjelenő, selejtes ponyvairódalom kiadása. A nyomtatás fejlődésére jellemző, hogy míg a XVII. században 250 könyvet nyomtattak óránként, a XVIII. században 1000-et, 1887-ben a rotációs gépekkel 60 ezret, addig ma több oldalon egyszerre 100 ezer példányt nyomnak.

A MAGYAR KÖNYVKIADÁS A XX. SZÁZADBAN

A századfordulótól a könyvkiadás és -kereskedelem egyre inkább tőkés felfogást tükrözött. Könyvesboltok — mint kizárólag könyvterjesztéssel foglalkozó kereskedések — csupán a fővárosban és egy-két nagyvárosban voltak. Ezen a helyzeten a Tanácsköztársaság rövid fennállása idején nem tudott lényegesen változtatni. A Tanácsköztársaság leverése utáni időszakban, majd pedig a gazdasági világválság éveiben a könyvkiadás és a könyvkereskedelem válságba jutott. Ekkor 3—4000 példány egy magyar regényből már nagy sikernek számított. Akkoriban keletkezett az a mondat: „Magyarországon nem vásárolják a könyvet, hanem eladják.”

A felszabadulás, majd a proletárdiktatúra győzelme megteremtette a dolgozók kulturális felemelkedésének előfeltételeit. Megszűnt a kizsákmányoló osztályok műveltségi monopóliuma. A könyvkiadás, könyvterjesztés céljai is alapvetően megváltoztak. A könyv a kultúrforradalom leghatalmasabb eszközévé vált. Soha sehol nem becsülték annyira a könyvet, mint a szocializmus országában, amelynek oka az a felismerés, hogy a könyvek vitték át az újabb korokba az emberiség szellemi kincsét, a nemzedékek könyvekben adják át egymásnak tudásukat.

Ezért állapíthatjuk meg, hogy a szocialista országok számára, így hazánk számára is, a nemzetközi könyvév célkitűzése olyan tartalmat jelentenek, amely mélyen beágyazódott ezeknek az országoknak a társadalmi rendjébe. T. F.

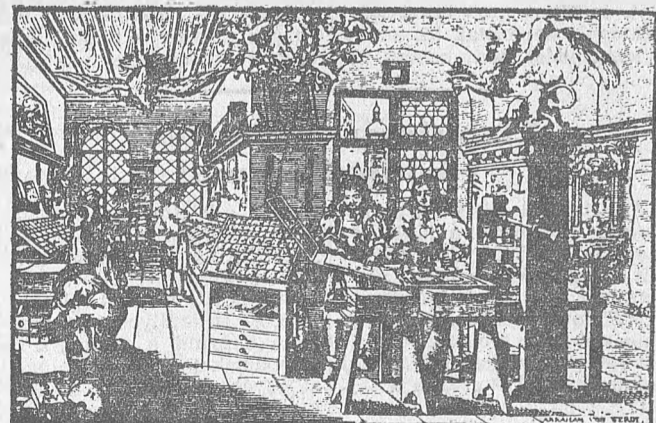
Egyiptomi frómester

írástörténész — főként Rawlison — teljesen megfejtette az írást.) Közben hatalmas ásatások kezdődtek Ninivében, ahol megtalálták Asszurbanipal király könyvtárát is. Ebből az ásatást végző angolok több mint 22 ezer darab agyagtáblát vittek Londonba, melyek ma is a British Museumban láthatók.

A kínaiak papíroskészítése

A papirusztekercs használata Egyiptomban volt általános ugyanebben az időben. Az írópapirusz úgy készült, hogy a növény szárát lehántva, a beléből hosszában 20—40 cm-es vékony szeleteket vágtak. Ezeket a papiruszszelvényeket nedves deszkalapon szorosan egymás mellé fektették, azután egy másik réteget raktak az elsőre. A két réteget préseléssel összetapasztották, majd kiszáritották, végül kisímitották. A papirusz a Nílus mentén és árterületein termelt, Egyiptomból látták el vele írópapiruszá feldolgozóva az ókori keletet, a görögöket és a rómaiakat is. A papiruszlevelek színén vízszintesen haladnak a rostok, a visszaján pedig függőlegesen, ezért csak az egyik felére lehetett írni. A szöveg fontos részeit vörös színnel kiemelték. A művek címét a szöveg végén helyezték el, hogy a tekerés össze-göngyölyítése után védve le-

A XVI. századi könyvnyomtató műhely

számozták, hanem az ívek végén, az utolsó lap aljára odaírták a következő oldal kezdő szavát, amelyet órszónak neveztek. Később minden lap aljára kerül órszó. Általános szokás volt, hogy a fontos részeket pirossal kiemelték. Ennek a piros festékanyagának a latin neve minium — ebből származik a miniatúra kifejezés, amely fes-

tatni. Gutenberg keményfémbe lő véste ki az abécé betűit. A keményfémbe készült betűképet puhafémbe ütötte, hogy megkapja a betű negatív képét, vagyis az öntéshez szükséges matricát. Összesen 290 jelet használt, tehát 200-zal többet, mint a mai nyomdászok. Mainzban kívül más német, majd olasz városokban is nyíl-

EPISTOLÆ
PAVELI LINGVA HUN
GARICA DONATAE.
AZ ZENTH PÁL
Egyesült Magyar Nyelvtudományi Társaság

AZ NAGYSAAGOS GROJE
KATALYNI...
AZ NAGYSAAGOS GROJE
KATALYNI...
AZ NAGYSAAGOS GROJE
KATALYNI...

Felavatták a békéscsabai 1000 vagonos hűtőházat

Fehér Lajos a gyorsított ütemű hűtőház-építési programról

Fehér Lajos, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, miniszterelnök-helyettes ünnepélyesen felavatta a több mint negyedmilliárd forintot beruházással megépített 1000 vagon kapacitású békéscsabai hűtőházat. A miniszterelnök-helyettes avatóbeszédében elmondotta többek között, hogy a Kőrös-vidék kitűnő zöldség- és gyümölcs-termelési adottságai teremtek meg a kedvező feltételeket az új hűtőház létesítéséhez.

— A ma és a közeljövő feladata az élelmiszeriparban a korszerűsítés szakasza — állapította meg Fehér Lajos. — A hűtőiparban azokat a kapacitásokat kell mindenekelőtt fejleszteni, amelyek lehetővé teszik a bel- és külföldi piacokon gazdaságosan értékesíthető élelmiszeripari termékek készítését. A kormány külön foglalkozik a fejlesztéshez feltétlenül szükséges pénzügyi alapok megteremtésének problémáival.

— A hűtőipar mély hőmérsékletű tárolótere az utóbbi négy esztendőben több mint a duplájára növekedett és ma eléri a 6600 vagon. Emellett növekedett a mezőgazdasági üzemek technológiai hűtőtere is. A mezőgazdasági nagyüzemek hűtőházak kapacitása 1968-tól 1971-ig 10 000 vagonnal bővült. Ennek révén az elmúlt négy év alatt hűtött tárolóterük megkétszereződött. Sőt a MÉK-ek — a mezőgazdasági termelőszövetkezetek és az általános fogyasztási szövetkezetek közös termékértékesítő vállalkozásai-

nak — hűtőhároló kapacitását is beleértve, az összbefogadó képesség meghaladja a 24 ezer vagon. A IV. ötéves tervben tovább folytatódik a gyorsított ütemű hűtőházépítési program. A mezőgazdasági üzemekben 6000 vagonra tehető az a hűtőtér, amelynek építését már megkezdték.

A hűsoprogramról szólva megemlítette a miniszterelnök-helyettes, hogy az egy főre jutó hűsfogyasztásunk 5 év alatt 7,6 kilogrammal emelkedett. Mivel a vágó és feldolgozó kapacitás nem tudott lépést tartani a kedvező ütemű hűstermeléssel, tavaly nagy arányú előexportot kellett lebonyolítanunk. A következő években nagy erőfeszítéseket kell tennünk, hogy megteremtjük a vágó- és feldolgozó üzemek létesítésére. Szükség van a tsz-ek és az állami gazdaságok közötti épített középmező hűsfeldolgozó üzemek létesítésére. Szükség van továbbá az élelmiszeriparban megkezdett társulások további szervezésére, a nyersanyagtermelés, a feldolgozás és a forgalmazás közös lebonyolítására.

Nagy jelentőségűnek mondotta Fehér Lajos, hogy az új hűtőház hazai tervezésű és kivitelezésű, s mintegy másfél millió dolláros megtakarítást jelent. Hasonló könnyű szerkezetű hűtőházakat a KGST-programnak megfelelően szocialista és tőkésországokba is mi exportálhatjuk: 1975-ig 29 üzemi hűtőházat szállítunk a Szovjetunióba és már az idén 120 vagonos hűtőházat Marokkóba.

Hétezer hely várja a fiatalokat a mezőgazdasági, az élelmiszer-és faipari szakiskolában

A Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi Minisztérium 71 iskolája az utóbbi évtizedben 160 ezer szakmunkást bocsátott szájára. A szép szám ellenére a népgazdaság szektorai közül még mindig a mezőgazdaság, az élelmiszeripar, valamint az erdő- és fagazdaság rendelkezik a legkevesebb szakmunkással. A felsorolt ágazatok dolgozóinak ma még csupán 10—11 százaléka szerzett szakképzettséget — jelentette be sajtótájékoztatóján dr. Szűcs Kálmán, a MEM szakoktatási főosztályának a vezetője.

Az élelmiszer-gazdaság, valamint a faipar — immár fejlett technikai színvonalon — 220—250 ezer szakmunkást foglalkoztatna. Ezt az igényt legkésőbb 1980-ig kielégítik. A MEM szakmunkásképző intézeteiben szerte az országban évente 7—8 ezer fiatal és 8—10 ezer felnőtt dolgozót képeznek szakmunkássá. A képzés hatékonyságáról szólva a főosztályvezető elmondotta: a szakmunkásképzés reformját végrehajtották; az ősszel kezdődő tanév végéig valamennyi diák az új rendszer tan-

tervek szerint sajátítja el szakmája elméleti ismereteit és gyakorlati fogásait.

A következő, 1972—1973. évi tanévre hétezer tizennyolc-tizenkilenc éves fiút és lányt várna a mezőgazdasági, élelmiszeripari és faipari szakmunkásképző intézetek. Eddig az iskolai férőhelyek 96 százalékát betöltötték. További fiatalok jelentkezését várják azonban a kertész, az állattenyésztő, a borász, a konzervipari, a hűtőipari, a hús-feldolgozóipari, a sütőipari, a dohányipari, valamint a sörgyártó szakra.

Veszprém megyében megrendezik a mezőgazdasági, élelmiszeripari és erdőszeti szakmunkástanulók harmadik országos és nemzetközi versenyét — jelentette be dr. Szűcs Kálmán. A verseny lehetővé teszi, hogy felmérjék az utóbbi két év oktatási módszereinek hatékonyságát, s összehasonlíthassák a környező országokban használatos oktatási módszerek eredményeivel.

A döntőben 750 magyar és két-két szovjet, csehszlovák, román, lengyel, NDK-beli, bolgár és jugoszláv fiatal versenyez majd.

Kevesebb a panasz a kisiparosok munkájára

Összeült a KIOSZ Országos Választmányi Ertekezlete. A tanácskozás alapjául az országos vezetőiség írásos beszámolója szolgált. A legfrissebb adatok szerint napjainkban csaknem 63 ezer önálló, valamint 24 ezer munkaviszonyban is álló, illetve nyugdíja mellett napi néhány órai tevékenykedő kisiparos van a hazánkban. Összesen 16 ezer munkavállalót foglalkoztatnak, s valamivel több mint 11 ezer szakmunkástanulót nevelnek. Csúszán az elmúlt évben 38 millió forint értékű, 294 féle, úgynevezett „hiány-

cikket” gyártottak, s további 7,5 millió forint értékű termékkel szolgálták a belkereskedelmi választékcserre bővítését.

Az elmúlt hat hónap alatt újabb 4115 iparendelést adtak ki. Általában nőtt a kisiparosok megbecsülése, csökkent a lakosságtól érkező panaszok száma. Ez évtől a kisiparosok iparosok kevesebb adót fizetnek, a középvezetelműeknél általában az eddigi szintet tartják, míg nagyobb jövedelemmel rendelkezőknél nagyobb mérvű a teherviselés is.

Nagydíjasok sikere a vásáron

Nátriumlámpa, műanyag ajtó

Egy napja nyitotta meg kapuit a városi nyitott vásárváros, s máris ismertek azok a pavilonok, amelyek a legnépszerűbbek. Szakemberek, külkereskedők, üzletkötők és látogatók — pestiek, vidékről érkezők, külföldi turisták — egymást informálják: hol, mit érdemes megnézni.

SZERZŐDÉST KÖTNEK

Aki először lép be a vásárra, természetesen a nagydíjas termékek kiállítási helye felé igyekszik. Sokan állják körül az Ikarus 190 típusú autóbust, s nagy tetszést arat a Borsodi Vegyi Kombinat portplast műanyag ajtaja. Az Egyesült Izzó nagynyomású nátriumlámpája is elnyerte a BNV nagydíjat.

— Nem csoda, hogy már a vásárrnyitáskor is bizakodóak vagyunk — mondja Dienes Béla vezérigazgató. — Nemcsak azért, mert a nátriumlámpa megfelelő elismerésben részesült, hanem jó kedvünket fokozza az is: talán éppen ezekben az órákban írják alá megbízottaink a Szovjetunióban a legújabb, 13 millió rubel értékű szerződést, amely szerint vákuumtechnikai és üveggyári berendezéseket szállítunk.

— Mit jelent egy ilyen nagy vállalatnak, mint az Egyesült Izzó, a Budapesti Nemzetközi Vásár?

— Az utóbbi években mindinkább növekvő szerepet tölt be a vásár — válaszolja a vezérigazgató. — Nemcsak az a feladatunk, hogy eljuttassuk a termékeinket, hanem fel kell készülnünk itt, helyben konkrét üzletkötésekre is. Tehát nemcsak árúbeutató szerepe van a vásárnak, hanem nagyon fontos kereskedelmi szempontból is.

GOMBNYOMÁSRA

Az ismert, keresett helyek közül is kiemelkedik a főbejáratnál szemben elhelyezkedő szökőkút, amely nemcsak látványosságává vált kedvelté, hanem mintegy központja a vásárvárosnak. A látogatók itt adnak egymásnak randevút, s szinte már szállóigévé vált a

kiállításon: „Találkozunk délből a szökőkútnál”.

Sok látogatója van a Siemens cégnek is, amely egyebek között hiteles képet ad a teljesen automatizált müncheni olimpiai faluról, az idei nagy sportesemény technikai lebonyolításáról. Az érdeklődők megtudhatják, hogy az olimpiai tv-közvetítéseket egymilliárd néző láthatja majd, a 12 különböző televíziós programot, a hatvan riportert 45 nyelven tudja egy időben közvetíteni. Valamennyi riportert mind a 12 sporteseményt látja és azt a versenyt közvetíti, amelyet a legérdekesebbnek tart. Mindez — a kiválasztás — gombnyomásra történik.

S ha már a legfejlettebb technikánál tartunk, érdemes szólni a Villamos Automatikai Intézet kiállításáról. Az intézet a KGST számítástechnikai programjából is részt vállal, s kiállította a Prepomat adatelőkészítő és szervező automatikáját. Ez a gép jól

felhasználható gyártáselőkészítésre, ügyvitelszervezésre. Mindez azért fontos, mert a hazai szakemberek, vállalatvezetők a jövőben méginkább gépek segítségével kívánják majd megoldani a vállalatok üzem- és munkaszervezését.

MÉG MAGASABB

A vásárváros Május 1. üti bejáratánál sokan megállnak. Itt állította ki termékeit a Közúti Gépellátó Vállalat, amely két, a következő évben kezdődő nagy munkájáról ad izeltőt. Az egyik a svéd kooperációban készülő útjelző táblák gyártása. Ezeket a reflexfóliával működő fényvisszaverő, nagyméretű táblákat az ország legfontosabb főútvonalain helyezik majd el az autók eligazodásának könnyítésére. A KÖZGEP kiállításán egy makett is látható: a nemrég épült 100 méter magas tokaji tv-torony kibővített mása. Jövőre kezd a vállalat hasonló tv-tornyot építeni a Szabadság-hegyen.

NAPIRENDELEN

A zöldség-gyümölcs ellátás és az élelmiszerek minősége

A budapestieket közvetlenül érintő és érdeklő kérdésekkel: a zöldség-gyümölcs ellátás helyzetével s az élelmiszerek minőségével, az ellenőrzések tapasztalataival foglalkozott ülésén a Fővárosi Tanács végrehajtó bizottsága.

Tavaly az egy főre jutó friss zöldségfogyasztás Budapesten csökkent, s ez a növekvő főzélekkonzerv-eladás mellett a kedvezőtlen a korszerű táplálkozás szempontjából, hátrányosan érinti a lakosságot. A zöldség-gyümölcs termelés fokozása érdekében a kormányzat több intézkedést is tett. A Fővárosi Tanács végrehajtó bizottsága elsősorban a több csatornás értékesítési lehetőségeket akarja bővíteni, különösen a főútvonalakon, az új lakótelepeken, a városközpontokban nyújtanak segítséget az állami és szövetkezeti vállalatoknak, pavilonok, üzletek megnyitá-

sához, a többi között az eddignél kedvezőbb helyiségek beépítésével is ösztönözik a fejlesztést.

Több tízezer vizsgálat nyomán megállapították, hogy az élelmiszerek minősége az előző évekhez képest általában javult. A sütőipari termékeknel is kevesebb most már a minőség miatti kifogás, azonban az ellenőrzések, 6,9 százaléknál súlyhiányt állapítottak meg. Gyakori, hogy a hűtő-, édesipari termékeken nem tűntetik fel a gyártási, a szavatossági időt. Sok áru minőségét rontja a korszerűtlen csomagolás, a palackozott ital pedig sokszor kevesebb az előírtnál.

Egyre gyakoribb a vizezés, a térfogatcsökkentés, a visszaélés. A vb az ellenőrzés és a felelősségrevonás fokozására adott utasítást. A palackozott üdítő italok minősége viszont kifogástalan.

Mennyit kell fizetni a szociális otthonokban?

Megjelent a szociális otthonok és intézetek gondozási díjairól szóló rendelet végrehajtását szabályozó miniszteri utasítás. Ezzel egyidejűleg az Egészségügyi Minisztérium irányelveket is kiadott a gondozási díjak megállapításához. Az utasítás kimondja, hogy a megállapítható teljes gondozási díj összege a tanácsok és a szociális intézetek központjának irányítása alá tartozó intézményekben elhelyezett, munka- és tanulviszonyban nem álló gondozottak után havi 1200 forint; a vakok, testi és értelmi fogyatékosok rehabilitációs és foglalkoztató jellegű intézményeiben havi 600 forint.

A rendelet az új gondozási díj megállapításánál jelentősen növeli a helyi tanácsok szerepét, felelősségét. A beutalásra és a gondozási díj megállapítására jogosult szakigazgatási szerv az ingyenesség és a teljes díj között saját jogkörében határozza meg a fizetendő gondozási díj összegét. Mivel a rendelet és a végrehajtási utasítás nem ír elő jövedelmi skálához kapcsolt díjfokozatokat, a díj megállapításakor sokoldalúan vizsgálni kell a gondozott vagyoni, valamint a tartásra kötelező hozzá tartozók jövedelmi viszonyait és életkörülményeit. A teljes díj fizetésére általában akkor célszerű a hozzátartozó kötelezni, ha az egy főre jutó havi átlagjövedelem a 2000 forintot meghaladja. Részgondozási díj fizetésére az a hozzátartozó tekinthető képesnek, akinek családjában az egy családtagra eső jövedelem a havi 1000—1200 forintot meghaladja.

Tervszerűbb lesz a sertéshús felvásárlása és feldolgozása

Az utóbbi hetek és hónapok húselállításáról, s az idei kiállításokról nyilatkozott a Húsipari Tröszt vezérigazgatója az MTI munkatársának. A tájékoztató szerint, soha ennyi sertést nem vásároltak fel, mint az elmúlt hónapokban. Amíg például 1970 utolsó három hónapjában 950 ezer, addig tavaly októberben, novemberben és decemberben egymillió 330 ezer hízott sertést vásároltak fel a vállalatok. A következő időszakban tervszerűbben készülnek a felvásárlásra és a feldolgozásra, valamint a hazai és a külföldi értékesítésre.

A közeljövőben felülvizsgálják a húsipar korábbi terveit, és olyan új beruházási stratégiát dolgoznak ki, amely a lemaradást nem hosszú tá-

von, hanem akár már néhány hónapon belül megszünteti. Az elképzelés lényege: minden olyan gyárban, ahol arra lehetőségek vannak, rövid időn belül átérnek a nyújtott és két méteres termelésre.

Az igényeknek megfelelően igyekeznek kielégíteni a fogyasztói keresletet és izlét. Az ipar több mint 130 féle húsárút gyárt, az üzletekben azonban ez nem tapasztalható. Ezért az Állatforgalmi és Húsipari Tröszt belkereskedelmi-illetékesével már tárgyalást kezdeményezett. Nem is annyira új árukra van szükség, hanem a régiékből stabilabb választékra és bőségre. Keresik a módját annak, hogy a fogyasztó dönthessen: mit tartson az ipar a napról napra gyártott termékek listáján.

Élelmiszer-tartósítás rövidhullámmal

A Központi Élelmiszeripari Kutató Intézetben a táplálkozás korszerűsítésének ipari útjait keresik. Vas Károly akadémikus, az intézet igazgatója az élelmiszerek tartósítását, választékának bővítését és minőségének javítását szolgáló új eszközökről tájékoztatta a sajtót.

Az intézetben több éve folyik olyan irányú munka, amelynek eredményeként ionizáló sugárzással tartósítani tudják az élelmiszereket. Ennek eredményeként sikerült Kobalt-60 sugárzásával a burgonya csírázását megakadályozni. Az új termék betakarításai fizikai úton tartósított burgonya jobb minőségű, mint a hagyományosan, vegyszerrel kezelt. A Nemzetközi Atomenergia Ügynökség, a FAO és az Egészségügyi Világszervezet szakértőinek közös ja-

vaslata értelmében engedélyezni fogják a sugárzással kezelt burgonyát és búzát fogyasztásra.

Sikeres kísérleteket folytat az intézet ugyanilyen módszerrel a hagyma, a gomba, a fűszerpaprika, a jövőben pedig az egyéb zöldségfélék és gyümölcsök csírázóképeségének, illetve előregedésének megakadályozására. Új eljárást dolgoztak ki a hústermelésben jelentkező értéktelenebb hús, zsír és szalonna hasznosítására. A szalonnát üst helyett csőben, különleges rövidhullámú kezeléssel olvasztják és így nem töpörtyű, hanem fehérjében gazdag, a kolbász, disznósajt és a virsli minőségét javító anyag keletkezik. Ezzel a rövidhullámú eljárással a félkész és készletek is néhány másodperc alatt felmelegíthetők.

HÍREK

Kevesebb a gimnazista, növekszik az óvodai férőhelyek száma Budapesten

Az idén 18 300 gyermek jelentkezett, Budapesten az általános iskolák tanulóinak száma 127 ezer. Dr. Mezei Gyula, a Fővárosi Tanács művelődési főosztályának vezetője ismertette ezeket az adatokat az újságírókkal sajtótájékoztaton. Elmondotta, hogy az idén csökkent a gimnáziumba jelentkező diákok száma, alig haladja meg az ötöt, míg a szakközépiskolákba több mint hatezren jelentkeztek. Körülbelül ugyanennyire tehető a szakmunkástanulók száma is.

Örvendtes, hogy az óvodák 2455 férőhellyel bővülnek Budapesten. Ezek közül 1955 férőhely kerül leti fejlesztés során létesül. Óvodákba 16—17 ezer gyermeket vehetnek fel az ősszel. A legtöbb férőhelyet a X. és a XIII. kerületben építenek, az üzemek segítségével.

Ötszázhuszonkilencmillió forint a kőbányai centrum építésére

A negyedik ötéves tervben 529 millió forint keretű szabtak meg a kőbányai városközpont fejlesztésére. A kőbányai centrum kialakítása 933 lakás lebontását teszi szükségessé. Ebből 425 máris csakány alá került. Elkerülhetetlen 18 ezer négyzetméternyi kereskedelmi, ipari és egyéb közületi létesítmény lebontása is.

A városközpont kialakítása keretében jelentős lakásépítési programot hajtanak végre. A végleges tervben 1820 lakás építése szerepel. Valamelyest csökkentik — az eredeti elképzelésekhez viszonyítva — a két és fél szobás és másfél szobás lakások számát, viszont építenek két garzonházat, s ezenkívül 470 garzon, illetve egyszobás lakást.

Eltették Kwame Nkrumahot

Conakryban tízezrek kísérték utolsó útjára Kwame Nkrumahot, Ghana volt elnökét. A guineai rádió jelentése szerint Nkrumah holttestét egy conakryi stadionban ravatalozták fel, a Camayenne Mauzóleumban helyezték örök nyugalomra.

Sékou Touré guineai elnök gyászbeszédében leszögezte országának antiimperialista és anticolonialista elkötelezettségét. A gyászszertartáson a guineai politikuskon kívül több afrikai államfő és további 25 ország képviselője vett részt.

Véget ért az angol vasutasstrájk

Véget ért a Nagy-Britannia egész vasúti forgalmát károsba döntő 32 órás, úgynevezett túlbuzgósági strájk. Az angol kormány reakciós törvényjavaslata nyomán létrehozott iparbírósg utasította a vasutaszervezeteket 300 000 tagját, hogy vegyék fel a munkát, és titkos szavazásra járuljanak az urnák elé.

A 21 napig tartó titkos szavazáson a vasutasok arról döntöttek, hogy folytassák-e a szabályok kinos betartásán alapuló bérkövetelési strájkjukat, vagy pedig elfogadják a munkáltatók mind az ideig elutasított kompromisszumos ajánlatát.

HÍRADÓ

SAJTÓSZEMLE
Kiadja:
az Igazságügyi Minisztérium
Bv. Országos Parancsnoksága
Budapest V. Steindl
utca 8.
Szerkesztő:
a szerkesztő bizottság
Szikra Lappanyó